ДОЛООН ЖЭЛЭИ ДААЛГАБАРИНУУД АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРГЭГДЭНЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ управлениин мэдээсэл

Советскэ Союзай ажалшад партиин XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай саашанхи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн 1964 оной түрүүшын хахадта оронойнгоо экономико болон культура хүгжөөлгөөр саашанхи амжалта туйлаhан байна. Энээн тухай СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи Центральна Статистическэ управлениин мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Промышленна продукци гаргалга энэ жэлэй түрүүшын хахадта 7,5 процент шахуу дээшэлээ; хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ гэжэ ЦСУ тэмдэглэнэ. Тиихэтэй хамта химическэ промышленностиин продукци 14 процентээр, хара, үнгэтэ металлургиин—8 процентээр, электроэнерги гаргалга — 11 процентээр, тулишын промышленностиин продукци 8 процентээр, машина бүтээлгын —11 процентээр, барилгын материалнуудые гаргалга 10 процентээр, хүнгэн, эдеэ хоолой промышленностиин продукци бүтээн гаргалга хоёр процентээр дээшэлhэн байна.

Үнгэрэгшэ жэл ган гасуур боложо, эдеэ хоолой, хүнгэн промышленностиин хэдэ хэдэн hалбаринуудай хүгжэлтэдэ hаад ушаруулаа. Дээрэ дурдагдаhан hалбаринуудые хараада абангүйгөөр, промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 10 гаран процентээр дээшэлээ.

Долоон жэлэй даалгабаринуудаар энэ үедэ хараалагдаhанда орходоо 40 миллиард шахуу түхэригөөр үлүү энэ продукци үнгэрэгшэ табан жэл хахадай турша соо бүтээн гаргагдаа.

Бүхы союзна республиканууд, совнархозууд (даалгабаряа 99,3 процент дүүргэhэн, Баруун Казахстанай совнархозhоо бэшэниинь), валова продукци, тэрэшэлэн шухала хэрэгтэй диилэнхи зүйлнүүдые бүтээн гаргаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэлээ.

Энэ жэлэй түрүүшын хахадта 11648 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэнүүд, 346 мянган тонно синтетическэ дабирхай, пластическа зүйлнүүд, 173 мянган тонно хэмэл, синтетическэ утаhанууд гаргагдаhан, 30,6 миллион тонно шэрэм, 41,9 миллион тонно булад хайлуулагдаhан, 33 миллион тонно прокат гаргагдаhан, 71,2 миллион тонно түмэрэй руда, 109 миллион тонно нефть, 53,6 миллиард кубическа метр газ, 273 миллион тонно нүүрhэн малтан абтагдаhан, 223 миллиард киловатт-час электрын эшэ хүсэн гаргагдаhан, металл отолдог 89,4 мянган станогууд, 17,2 мянган кузнечно-прессовэ машинанууд, 161 миллион түхэригтэ химическэ түхеэрэлгэнүүд, 302 мянган автомобиль, 157 мянган трактор, 882 миллион түхэригэй хүдөө ажахын машинанууд, ороohо таряа хуряадаг 41,8 мянган комбайн, свёкло хуряадаг 9,1 мянган комбайн, силос хуряадаг 25,4 мянган комбайн, 9,7 мянган экскаватор, 1,5 миллион тонно саарhан, 31,3 миллион тонно цемент, 23,5 миллион кубическа метр хэмжээтэй суглуулагдамал түмэр бетон зүйлнүүд бүтээн гаргагдаhан байна. 2.646 миллион дүрбэлжэн метр хлопчато-бумажна бүд, 229 миллион дүрбэлжэн метр ноohон бүд, 274 миллион дүрбэлжэн метр лён бүд, 408 миллион дүрбэлжэн метр торгон бүд нэхэгдэhэн, 4,6 миллиард түхэригэй оёмол хубсаhан, 237 миллион наар арhан гутал, 2,4 миллион радиоприёмник, радиоло, 1.389 мянган телевизор, 533 мянган холодильник, хубсаhа угаадаг 1.355 мянган машина, 840 миллион түхэригэй мебель бүтээн гаргагдаhан, 1,4 миллион тонно мяха (колхозуудай, мүн хүн зоной гэртээ абаhые тоодо оруулангүйгөөр) абтаhан, 2,7 миллион тонно загаhан, эдеэ хоолдо ородог далай соохи зүйлнүүд баригдаhан, 2,1 миллиард баанха консервэ хэгдэhэн байна.

Промышленна продукциин олонхи зүйлнүүдые бүтээн гаргалгаар хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээ, үлүүлэн дүүргэгдээ. Үйлэдбэриин дээшэлбэшье сернэ кислота, паровой, газова турбинануудта хэрэглэгдэхэ генераторнуудые, автоматическа, автоматическа шахуу лининүүдые, нефтеаппаратура, электровоз, радиоприёмник, радиоло, үдхэн hүөөр хэгдэhэн зүйлнүүдые, сыр гаргаха түсэб нэгэ бага дүүргэгдээгүй. Хэдэ хэдэн промышленна предприятинуудта шэнээр тодхогдоhон түхеэрэлгэнүүд удаанаар ашаглагдаа, эдэ предприятинуудай олонхинь хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй.

Жэлэй түрүүшын хахадта 590 шахуу зүйлэй шэнэ продукци бүтээн гаргагдаа. Мүн нэгэн доро хуушарhан конструкциин 200 шахуу зүйлэй түхеэрэлгэнүүд үйлэдбэриhөө болюулагдаа. Уралан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой дурадхаhан 1 миллион 400 мянга шахуу дурадхалнууд хахад жэлэй турша соо арадай ажахыда хэрэглэгдээ, энэнь жэлэй турша соо 800 миллион шахуу түхэригэй мүнгэ зөөри алмаха юм.

Промышленностьдахи ажалай бүтээсэ 4 процентээр дээшэлээ. Хахад жэлэй түсэб бүхы орон соогоо, мүн бүхы союзна республикануудта дүүргэгдэhэн байна. Тэрэшэлэн промышленна продукциин өөрын үнэ сэн хямдаруулха түсэб дүүргэгдээ.

Энэ жэл хабарай оройтожо ерэбэшье, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хабарайнгаа тарилгые амжалтатайгаар дүүргээ гэжэ ЦСУ-гай мэдээсэл соохи «Хүдөө ажахы» гэhэн гаршаг соо заагданхай. Ороohото ургамалнууд, хлопчатник, наран сэсэг, лёндолгунец, кукуруза хараалагдаhанда орходоо ехээр таригдаа. Колхозууд болон совхозууд таряалангай талмайнуудые саашадань hайжаруулжа, ургаса ехээр үгэдэг зүйлнүүдые тариха зуураа, үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал шэниисын талмайе 3 миллион гаран гектараар, ороohото бобово ургамалнуудые—271 мянган гектараар, саахарай (фабрична) свёкло —485 мянган гектараар, наран сэсэг 200 мянган гектараар үргэдхөө. Уhалууриин газар дээрэ 2 миллионhоо дээшэ гектар газарта ороohото ургамалнууд таригдаба.

Оронойнай урда районуудта ороohото ургамалнууд үргэлжэдөө хуряагдана. РСФСР-эй урда зүгэй хэдэ хэдэн областьнуудта, Украинада, Узбекистанда, Грузида, Азербайджанда, Армени болон Туркменидэ ороohото, бобово ургамалнууд үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо нилээд ехээр хуряагдаhан байна. Тэжээл бэлдэлгэ мүн лэ hайнаар эрхилэгдэнэ.

Байгша оной июлиин 1-дэ колхозууд болон совхозуудта 66 миллион томо эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо 22,6 миллион үнеэд бии байгаа. Үнеэдэй 100 мянган толгойгоор олошороошье hаань, томо эбэртэ бодо малай тоо толгойнь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо нэгэ бага үсөөн байгаа. Гахайнуудай тоо толгой түргөөр олошоржо, июлиин 1-дэ 36 миллион толгой болоо. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлэй энэ үедэ гахайнуудай тоо хоёр миллион толгойгоор олошорhон байгаа hаа, энэ жэлэй түрүүшын хахадта 12 миллион толгойгоор олошороо.

Жэлэй түрүүшын хахадта хүдөө ажахыда нилээд олон шэнэ техникэ, 10 миллион шахуу тонно минеральна үтэгжүүлгэнүүд үгтөө, энэнь үнгэрэгшэ жэлэй түрүүшын хахадта орходоо 2,4 миллион тонноор еха болоо.

Зарим транспортын амжалтатайгаар хүдэлжэ байhан тухай мэдээнүүд ЦСУ-гай мэдээсэл дотор саашань хэлэгдэнхэй. Тусхайлан хэлэбэл, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые шэрэхэ түсэб 112 процентээр дүүргэгдээ. Тиибэшье, түмэр харгын станцинуудhаа нилээд хэмжээнэй үтэгжүүлгэнүүд саг соогоо абаашагдаагүй.

Капитальна барилгада гүрэнэй зүгhөө hомологдоhон мүнгэ зөөреэр химическэ промышленностьда, хара, үнгэтэ металлургида, электростанцинуудта, нефть бүйлүүлэн гаргадаг промышленностьда, барилгын материалнуудай промышленностьда үйлэдбэриин шэнэ шэнэ, томо предприятинууд баригдажа ашаглалгада үгтөө гэжэ «Капитальна барилга» гэhэн гаршаг дотор хэлэгдэнхэй. Капитальна барилгада hомологдоhон гүрэнэй мүнгөөр 8,3 миллиард түхэригэй сэнтэй гол фонднууд хүсэндөө оруулагдаба. Гэхэ зуура, хэдэ хэдэн hалбаринуудта гол фонднууд болон үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглалгада үгэхэ хахад жэлэй түсэбүүдые экономическа олохон районууд болон республикануудта хангалтагүй дүүргэгдэнэ.

Советскэ Союзда жэлэй түрүүшын хахадта дунда зэргээр 71,4 миллион хүдэлмэрилэгшэд болон албан хаагшад ажаллаа, тэдээнэй тоо 2,4 миллион хүнөөр олошороо. Предприятинууд болон организацинуудта 6 миллион шахуу хүдэлмэрилэгшэд болон албан хаагшад шэнэ мэргэжэл шудалхаhаа гадна шадабаряа дээшэлүүлээ. Тэрээнhээ гадна 2 миллион 300 мянган колхозникууд болон совхозой хүдэлмэрилэгшэд агрохимическэ hуралсалда хабаадалсажа, хүдөө ажахые химизациин үндэhэ hууритай танилсаа.

Хүн зон ниитын хэрэглэмжын фонднуудhаа (түлөөhэгүйгөөр) hуралсал, медицинскэ туhаламжа абалга, үбшэлхэ, нарайлхынгаа урда тээ, зэлжээтэ амаралтынгаа үедэ түлөөhэ абалга, пенси түлэлгэ, олон үхибүүтэй, ганса бэе эхэнүүдтэ тэдхэмжэ түлэлгэ, мүн бусадшье түлөөhэн, (хүнгэлэлтэнүүд) 17,8 миллиард түхэриг абаhан байна, энэнь үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 6 процентээр еха болоно.

Нөөсэлэлгын кассануудта хүн зоной оруулhан мүнгэниинь хахад жэлэй турша соо 5-hаа үлүү процентээр дээшэлээ, тиигэжэ июлиин 1-дэ 14,7 миллиард түхэригтэ хүргэгдөө. Гүрэнэй, кооперативна худалдаа наймаанууд предприятинуудта 45,4 миллиард түхэригэй эд бараан наймаалагдаа. Тиигэжэ наймаалгын хэмжээ сасуулагдамал сэнгээр 5 процент дээшэлээ.

Хахад жэлэй турша соо гадаад гүрэнүүдтэй 6,1 миллиард түхэригэй наймаан хэгдэжэ, 9 процентээр дээшэлээ.

Арадай гэгээрэл, наука, культура, литература болон искусство хүгжөөлгөөр саашанхи амжалта туйлагдаа. Орон доторнай 65 миллион шахуу хүн зон элдэб зүйлэй hуралсалда хабаадуулагдана. Ороной дээдэ hургуулинуудта 3,3 миллион студент hуралсана гэхэ гү, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 317 мянган хүнөөр олон болоно; тусхай дунда hургуулинуудта 3 миллион шахуу хүн hуралсана гэхэ гү, али 315 мянган хүнөөр олон болоно. Энэ жэлдэ дээдэ hургуулинууд 350 мянган мэргэжэлтэдые, тусхай дунда hургуулинууд 550 мянган хүниие бэлэдхэн гаргахань. Ороноймнай арадай ажахы жэлэй турша соо хамта дээрэнь дээдэ, дунда тусхай эрдэмтэй 900 мянга шахуу мэргэжэлтэдые бэлэдхэн гаргаха байна.

Жэлэй түрүүшын хахадта гүрэн зөөреэр, тэрэшэлэн гэр байра хамжан баригшадай зөөреэр 19,5 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра ашаглалгада үгтэhэн байна, энэ 190 мянган болбосон тухэлтэй шэнэ байранууд болоно.

1964 оной июлиин 1-дэ Советскэ Союзай хүн зоной тоо 228 миллион болотороо олошороо.

Арадай ажахы хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэб дүүргэлгээр, совет арадай ажана байдал hайжаруулгаар шэнэ амжалтануудай туйлагдаhыень жэлэй түрүүшын хахадай дүнгүүд гэршэлэн харуулна гэжэ Центральна Статистическэ Управлени мэдээсэл соогоо заагдаhан байна.

(ТАСС).

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

№ 174 (10542) | 1964 оной июлиин 24, пятница | Сэн 2 мүнгэн

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ—ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ

НОГООНОЙ УРГАХЫЕ ХҮЛЕЭҺЭЭР

Июль hара хуушаржа, нуга сабшалангай ногоон шэмэсэ хүсэжэ, эгээл хуряагда гэмэ болобо. Хажуугаарнь полиин заха, посхоод соохи бэлшээри дээрэ урдынхиhаа үлүү hайн ногоон урганхай.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, Борьёогой, «Октябрьский» совхозуудай хүдэлмэришэд үбhэ хуряалгадаа саг соонь орожо, мүнөө хурданаар ябуулна. Борьёогой совхозой бүхы звенонууд сабшалан дээрээ гараа. hүүлэй мэдээгээр энэ совхоз 347 гектар сабшажа, тэрэнэйнгээ 236 гектар хуряажа, 1130 центнер үбhэ hүрилэнхэй.

Үбhэ хуряалгада эндэ малшад олоороо хабаадана. Тэдэнэр фермэ фермээрээ тусхай звено болоод, хээрын ногоо сабшажа байна. Жэшээнь, Боцын 3-дахи hаалиин фермынхид 11 хүнhөө звено эмхидхээд, мүнөө 6 томо hүри бодхообо.

—Бидэнэр жэл бүри үбhэ, зеленко хуряалгада хабаададагбди. Мүнөө жэлдэ адагынь 5 мянган центнер үбhэ hүрилжэ абаха зорилготойбди, абахашьебди,—гэжэ фермые даагша Августа Сидинкина мэдүүлбэ.

Үбhэ хуряалга мүн «Октябрьский» совхоздо эмхитэйгээр ябуулагдана. Эдэнэр мүнөө 2190 центнер үбhэ hүрилөөд байна.

Тиигэбэшье юрэнхы дээрээ Зэдын үйлэдбэриин управленидэ үбhэ хуряалга, силос даралга тон хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Июлиин 20 хүрэтэр эндэхи XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз үбhэ сабшалга, хуряалгаяа захалаагүй байшоо.

—Энэ жэлдэ сабшалан мууса ургаа, ногоон набтар. Үшөөл хүлеэд гэхэмнай,— гэжэ тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлнэ.

Зүгөөр энэ колхозой сабшалан дээгүүр ябаад харахада, шугы бургааhатай газараар ногоон үндэр, үни хада сабшагдахаар болонхой. Иигэжэ сабшалангай бүхыдөө ургажа хүсэхые хүлеэжэ, хайран сагаа хооhоор алдана.

Мүн иимэрхүү байдал «Мир» колхоздо үзэгдэнэ. Энэ колхозойхид үбhэндөө гараhаар, оройдоол 55 гектар сабшаад, нэгэшье hүри бодхоогоогүй байhаар. Үбhэ хуряалгын түсэбэй ёhоор эндэ 50 звено ажаллаха аад лэ, мүнөө миил 4—5 звено сабшалан дээрээ гаранхай.

—Сабшалан дээрэхи ногооной биратай ургаагүй hэн тула яахадаа шугы бургааhанай набша намаа, витаминтай үбhэ бэлэдхэнэгүйбта,—гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдhөө асуухада:

—Набша намаагааршье юумэ бирадаггүй юм даа. Жэл бүри набша намаа бэлдээ болоод лэ, бүлтыень тооной гутаажа хаягшабди,—гэжэ колхозой парткомой секретарь нүхэр Бубеев харюусаба.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ Торииншье совхоз бүхы хүсэеэ табяагүй байhаар. Июлиин 20-до энэ совхозой 3-дахи отделенидэ ябахадамнай нэгэшье звено үбhэ хуряалгадаа ороогүй байба. Тиин эндэхи Дээдэ Ториин сабшалангай гараса яhала hайн, сабшажа үни эхилхээр байгаа.

Мүн Ленинэй, Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозууд баhал ногооной ургахые хүлеэжэ, үбhэ хуряалгын шухала хүдэлмэриие гэдэргэ татаhаар.

Зэдын үйлэдбэриин управлениин ажахынуудаар эртын силос даража эхилхээр болоhон аад, мүнөө хүрэтэр захалнагүй. Полиин захаар хаа хаанагүй үрмэдэhэ ногоон айхабтар үндэрөөр ургашанхай. Тэрэшэлэн эртын силостэ хараалагдажа таригдаhан хара таряан залаалжа хүсөөд, хуряагдахаар болонхой.

Үйлэдбэриин управлениин, мүн тэндэхи парткомой хүтэлбэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлгын иимэ ехээр унжагайржа байхада шухала хэмжээ абанагүй.

—Сабшалан муугаар ургаа. Хура бороон үдэр бүри ороно, урагша табинагүй,—гэжэ управлениин ноёдшье гараа дэлгэнэ.

Теэд хэды болотор ногооной ургахые, хура бороогой зогсохые хүлеэхэ зон гээшэб гэжэ асуухаар болоно. Зүгөөр хура бороогой hаатуулбал, үбhэеэ яажа силостэ дараха тухайгаа хэлсэнэшьегүй.

Эндэхи олохон ажахынуудта үбhэ хуряалгада ябаха звенонууд мүнөө хүрэтэр бүридхэгдэжэ дүүрээдүй, тэдэнэртэ сабшалан даалгагдаагүй, үбhэ бэлэдхэхэ түсэб хүргэгдөөгүй байhаар. Үбhэшэдэй звенонуудта шухала хэрэгтэй машинын частьнууд, аргамжа гэхэ мэтэ хэрэгсэлнүүд дуталдана. Мүн тэдэнэй байха байра, брезентэ майхан үсөөдэнэ.

Гэхэтэй хамта, кукурузын ургасын хойноhоо харууhалха, зуруул хоорондохиие элдүүрилхэ хүдэлмэри зарим газарта саг соогоо хэгдэнэгүй. «Мир», XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой, Ториин совхозой кукурузын зарим участогууд буртаг үбhэндэ, шара сэсэгтэ дарагдашанхай харагдана.

Ниитын адууhа малда үбhэ, шэмэтэ тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ иимэ hанаа амараар, хайша хэрэгээр хандаха ябадалда эсэс табиха тушаа Зэдын хүдөөгэй партком яаралтай хэмжээ абаха ушартай.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

АЛТАЙНХИД ҮГЭДӨӨ ХҮРЭХЭ

Үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэ хадаа эгээн харюусалгатай ажал мүн. Тиимэhээ Хүдэриин совхозой 3-дахи отделениин коллектив ярууныхидай үүсхэлтэй танилсаад байхадаа, өөhэдынгөө арга боломжые дахин хаража үзэбэ. Тиихэдээ совхозой дирекциин табиhан түсэбhөө гадуур 200 центнер үбhэ тэжээл бэлэдхэхэбди гэжэ мэнэ hая болоhон суглаан дээрэ ойлголсоhон байна.

Манай отделени 645 гектар сабшалантай. Тэрэнээ хуряахын тулада 8 звено бии болгообди. Сүм оньhожоруулагдаhан звено түрүүшынхеэ эмхидхэгдэбэ. Тус звеное даагшаар Гомбо Очирович Чагдуров томилогдонхой. Тэндэ «МТЗ» гэжэ 4 трактор, стогометатель, волокуша, тракторта шагтагалдаг тармуур, үбhэнэй навесной косилка хүдэлнэ. Звено хамтадаа 11 хүнhөө бүридэнэ.

Энэ звенодо 200 гектар сабшалан таhалагданхай. Тэндэhээ 3900 центнер үбhэ абаха уялгатай. Үбhэшэдэй ажалайнь түлбэри абаhан үбhэнhөө дулдыдаха. Центнер үбhэн бүридэ 35 мүнгэн түлэгдэхэ юм. Бэшэ звенонуднай иимэгтал малшадhаа бүридэнэ. Тэдэнэй хэhэн ажалай түлбэри гэбэл, центнер үбhэ hүрилөөд байхадань 95 мүнгэнhөө нэгэ түхэриг хүрэтэр үгтэхэ.

Алтайнхид урдаа табигдаад байhан түсэбөө үлүүлэн дүүргэхээр шиидэнхэй. Гэхэтэй хамта, совхозой дирекциин, нэн түрүүлэн инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй гэмээр үбhэ хуряаха машинануудта хэрэгтэй запасной частьнуудай үгы дээрэhээ техникэмнай хүсэд бэлэн бэшэ.

Ж. ГУНЧИТОВ.
Хяагтын үйлэдбэриин управлени.

ЛУГОВОД ЗВЕНОЕ ДААБА

Энэ жэлдэ манай «Дружба» колхоз 18 мянган центнер үбhэ бэлэдхэхэ зорилготой. Нёдондонойхиhоо 5 мянган центнерээр ехэ үбhэ абахабди.

Июлиин 18-hаа эхилжэ, колхозоймнай бүхы бригаданууд үбhэ хуряалгадаа жэгдэрэн ороо. Бороотой үдэрнүүдэй байбашье, сабшалга hаатанагүй. 5 үдэрэй туршада 400 гектарта хүргөөбди. Түрүүшээр сабшагдаhан үбhэнэйнгөө хатажа эхилэмсээрнь hүрилжэ байнабди. Мянгаад центнер үбhэн сомогдобо.

Мүнөө жэлдэ үбhэ хуряалга дээрэ олон звено эмхидхэгдээ. Тэдэниие ажалдаа дуршэлтэй хүнүүд толгойлдог. Жэшээлхэдэ, 1-дэхи бригадын луговод В. П. Телешев 60 гектар сабшалан даажа абаад, тэрэнээ үhалжа, hайнаар ургуулаа. Мүнөө нүхэр Телешев звено даажа абаад, тэрэ сабшалан дээрээ ажаллана.

П. СИНИЦЫН,
Мухар-Шэбэрэй управлениин «Дружба» колхозой главна агроном.

Энэ жэлдэ хура бороон элбэг байжа, сабшалангай ургаса hайн. Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Искра» колхозой гэшүүд мүнөө үбhэ сэхээр хуряажа байhан үетэй.

Зураг дээрэ: тракторна агрегадаар үбhэ сабшажа ябана.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

ХАНИ ХАЛУУН АМАРШАЛГА

КПСС-эй Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Советскэ Союзай болон Болгариин хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоhоор 30 жэлэй ойн гүйсэhэнтэй дашарамдуулан, БКП-гай Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, Болгариин Арадай Республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ нүхэр Тодор Живковтэ амаршалга эльгээгээ.

КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, бүхы совет арадай зүгhөө нүхэр Н. С. Хрущев эгээн лэ үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргэhэн, hайниие хүсэhэн байна. Нэгэн адли уг зорилготой байhамнай, марксистско-ленинскэ hургаалай илан мандалгада гүнзэгыгөөр этигэлгэ, коммунизмын арюун hайхан уг зорилгын түлөө тэмсэлдэ бэе бэедээ туhалха эрмэлзэлгэ болон дуралалнай манай арадуудые батаар нэгэдүүлэн, эмхидхэн жагсаана.

(ТАСС).

Бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туhада

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын президент Гамаль Абдель Насерта телеграмма эльгээжэ, национальна hайндэрөөрнь — революциин үдэрөөр дашарамдуулан, ОАР-ай правительствада, маанадтай хани барисаата арадтань эгээн лэ халуун амаршалга хүргөө. Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада hаяхан угаа ехэ hонирхолтойгоор аяншалhанаа мартанагүйб гээд Н. С. Хрущев тэмдэглэнэ. Аха дүүгэй хани барисаан, хүсэдөөр үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрhэн хэлсээнүүд хоёр ороной хоорондоо үгэеэ ойлголсолгые hайжаруулаа, хани ёhоной харилсаа холбоо саашадань үргэдхэхэ шэнэ хараа замуудые нээжэ үгөө.

Эб найрамдалай болон социализм байгуулхын түлөө хэдэг hайн hайхан тэмсэлдээ Советскэ Союзай арадуудhаа болон правительстванудhаа аха дүү ёhоной дэмжэлгэ хүлеэхэбди гэжэ Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын арад болон правительство найдажа шадаха байна гээд Н. С. Хрущев онсолон тэмдэглээ.

ОАР-ай национальна hайндэрөөр дашарамдуулан, президент Гамаль Абдель Насерта, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын бидэнтэй хани барисаата арадта СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. И. Микоян үнэн зүрхэнэй амаршалга хүргэhэн, hайниие хүсэhэн байна. Манай хоёр гүрэнэй хоорондохи бата бэхи хани барисаан, али бүхы талын харилсаа холбоон бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туhада, хоёр арадай аша туhада саашадаа үрэ ехэтэйгээр хүгжэхэ гэжэ этигэжэ байhанаа тэрэ элирхэйлэн мэдүүлээ.

(ТАСС).

Польшын Арадай Республикын посольстводо уулзалга болобо

Польшын Арадай Республикаhаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Эдмунд Пщулковский Национальна hайндэртэй—арадай Польшын тогтоhоор 20 жэлэй ойтой дашарамдуулан, июлиин 22-то ехэ уулзалга хээ.

Нүхэд А. Н. Косыгин, Н. В. Подгорный, Ю. В. Андропов, Совет ороной партийна болон гүрэнэй бусад ажал ябуулагшад, олониитын түлөөлэгшэд, наука болон культурын ажал ябуулагшад уулзалга дээрэ байлсаа.

Нүхэр Н. В. Подгорный, Эдмунд Пщулковский хани халуун үгэнүүдые хэлээ.

Аха дүүгэй, хани ёhоной оршон байдалда уулзалга үнгэрөө.

(ТАСС).

АРАДАЙ ПОЛЬШО 20 ЖЭЛЭЙНГЭЭ ОЙЕ ҺАЙНДЭРЛЭНЭ

ВАРШАВА, июлиин 22. ТАСС-ай тусхай корреспондентнүүд Д. Бочаров, В. Кузнецов иигэжэ дамжуулна:

Ниислэлэй үйлсэнүүд болон талмайнуудта олон түмэн хүн зон эртээнhээ гараа. Гэрнүүдэй, ниитын байшангуудай, предприятинуудай нюур талада улаан, сагаа-улаан тугууд намилзана, уряа лозунгнуудтай транспарантнууд, парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй портредууд харагдана.

Культурын болон наукын ордоной үмэнэхи ехэ талмай дээрэ сэрэгэй парад болоо. ПОРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Гомулка, ПНР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Ю. Циранкевич, ПОРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүд болон секретарьнууд, бусад политическэ партинуудай, ниитын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, Польско сэрэгэй генералнууд болон адмиралнууд, наука болон культурын ажал ябуулагшад гоёор түхеэрэгдэhэн трибуна дээрэ жагсажа байгаа. Варшавада байдаг дипломатическа түлөөлэлгын зургаануудай толгойлогшонор мүн лэ байлсаа.

Арадай Польшын 20 жэлэй ойн hайндэртэ ерэhэн КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев hамгантаяа, КПЧ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь ЧССР-эй президент А. Новотный hамгантаяа, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Советэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихт hамгантаяа трибуна дээрэ хүндэтэ айлшадай дунда байгаа.

ПОРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Национальна обороной министр Мариан Спыхальский Варшавын сагаар үглөөнэй тэбхэр 10 часта микрофоной дэргэдэ ерээ. Поляк арадай социалис туйлалтануудые хамгаалжа байhан Польскэ арадай сэрэгэй хүсэ шадалай ургажа байhан тухай, Варшавска договорой гэшүүн гүрэнүүдэй хани барисаанай, аха дүү ёhоной холбооной бэхижэжэ байhан тухай тэрэ хэлээ.

...Сэрэгэй парад эхилээ. Польско сэрэгэй частьнуудай дайшалхы тугуудые барижа ябаhан 48 хүн парадые нээhэн байна.

Сэрэгэй техникын мотоорнуудай абяанай үшөө замхаагүй байхада спортивна парад эхилээ. Хүндэлэлэй трибуны урдуур 12 мянган спортсменүүд ябажа гараа.

Залуушуулай бүхэпольско следто хабаадаhан 10 мянган эдир хүбүүд, басагад трибуны урдуур мүн лэ ябажа гараhан байна.

Сэрэгэй парад, залуушуулай парад өөрынгөө парти, правительствые тойрон, поляк арадай батаар жагсаhые, социализм байгуулха агууехэ хэрэгтэ республикын залуу үетэнэй үнэн сэхэ байhые харуулаа.

Республикын колхоз, совхозуудай гүрэндэ мяха, hү, үндэгэ, ноohо тушаалгаар 9 hарын түсэбэй дүүргэлтэ тухай

1964 оной июлиин 28-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Управленинүүд, аймагууд	Мяхан	hүн	Үндэгэн	Ноohон
Баргажанай	37	70	92	90
Зэдын	36	65	99	59
тэрэ тоодо:				
Зэдын	29	58	100.8	56
Захааминай	60	85	95	106
Яруунын	36	70	119	79
Кабанскын	61	65	64	87
Хяагтын	35	60	86	67
Мухар Шэбэрэй	35	65	96	55
Түнхэнэй	39	64	68	88
тэрэ тоодо:				
Түнхэнэй	36	67	68	95
Ахын	7	43	—	75
Улаан-Үдын	35	67	98	69
Хоринин	35	70	112	38
Баунтын	28	85	—	—
Республикын туршалгын станци	42	75	60	58

АГИТАТОРТА ТУҺАЛАМЖА

ХЭРЭГЛЭМЖЫН НИИТЫН ФОНД

Советскэ Союз дотор хүн зоной эгээл баян дэлгэр байдал хангаха гэһэн түүхэтэ зорилго манай партиин Программа соо табигданхай. Энэ нангин уг зорилгые дүүргэхэ талаар парти, совет арад ехэ юумэ хэжэ үрдеэ. Энээн тухай Н. С. Хрущев Верховно Соведэй сесси дээрэ хэһэн элидхэл соогоо эли тодо тоо баримтануудые харуулба. Ороноймнгоо экономико, соёл культурые хүгжөөхэ талаар туйлаһан амжалтамнай арсашагүй ехэ.

Эдэ бүгэдэ ниитын үйлэдбэриин, арадай ажаһуудалай саашанхи хүгжэлтые хангана. Коммунис партиин уг зорилго хадаа эсэсэй эсэстэ арад зонойнгоо ажабайдалые улам улам һайжаруулха хэрэг болоно. Тиимэһээ туйлаһан эдэ амжалтамнай ниитын материальна болон культурна баялигые коммунис ёһоор хубаарилха ёһо гуримда бидэниие дүтэлүүлнэ.

Социалис обществын материальна, оюун ухаанай баялигуудые хубаарилха иимэ хоёр зам байдаг:

1. Ажалай түлөөһые дээшэлүүлхэтэеэ хамта юумэнэй розничнэ сэн доошолуулха ба налогуудые усадхаха;

2. Түлөөһэгүйгөөр хэрэглэдэг хэрэглэмжын ниитын фондые ехэ болгохо.

Коммунизм байгуулга болбол материальна урмашуулгын хуули ёһондо түшэглэхэ зэргэтэй гэжэ түрэл партимнай һургадаг. Тиимэһээ энэ хуули ёһо бэелүүлэгдэн, һүүлэй жэлнүүдэй туршада түрүүшээр материальна үйлэдбэриин һалбаринуудта салин түлэлгэ гуримшуулагдахаһаа гадна, нилээд ехээр нэмэгдэһэн юм. Мүнөө Верховно Соведэй сесси хүн зониие сэхэ хангадаг арадай ажахын һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһые дээшэлүүлхэ тухай хуули баталан абаба.

Гэхэ зуура коммунизм тээшэ дабшаха бүримнай ажалшадай хубиин хэрэглэмжэ ниитын фондһоо улам ехээр хангагдадаг болохо, тиин сагайнгаа ерэхэдэ ажалай түлөөһэнһөө бүри ехэ болохо байна.

Хэрэглэмжын ниитын фонд гээшэ социалис байгуулалтаһаа үндэһэтэй, ажалшадай ажабайдал һайжаруулха зам мүн. Энэ хадаа обществын материальна болон культурна баялигуудые коммунис ёһоор хубаарилхын үндэһэ һуури болоно. КПСС-эй Программын ёһоор энэ фонд 1980 он болотор 10 дахинһаа ехээр ургажа, 255—265 миллиард түхэриг хүрэхэ гэхэ гү, али ороной хүн зоной олзо доходой хахадынь шахуу болохо юм.

Манай Программа соо хараалагдаһан зорилгонуудые бэелүүлэн, үнгэрһэн 3 жэлэй туршада хэрэглэмжын ниитын фонд 1963 ондо 34,5 миллиард түхэриг болоо. Ажалша хүн бүхэн 1963 ондо салин хүлһэнһөө, колхозуудай үйлэдбэриһөө абаһан олзо доходһоо гадуур ниитын фондһоо үшөө 357 түхэригэй элдэб тэдхэмжэ, хүнгэлэлтэ абаһан жэшээтэй.

Хэрэглэмжын ниитын фонд юунһээ байгуулагдадаг бэ, тэрэниие саашань хүгжөөхэ ямар шэглэл бииб гээд хаража үзэе.

Нэгэдэхеэр, үхибүүд болон ажаллажа шадахагүй хүнүүд обществын тэдхэмжэдэ абтадаг гээшэ.

Совет обществын коммунизм тээшэ дабшаха тума, национальна олзо доходой ургаха тума бүхы һургуулинуудта үглөөнэй халуун эдеэн, түлөөһэгүйгөөр ном дэбтэр, һургуулиин хубсаһан үгтэхэ; үхибүүдэй ясли болон саадууд, һунаагдаһан үдэртэй һургуулинууд түлөөһэгүй болохо. Хэрбээ мүнөө үхибүүдые харууһалха, тэжээхэ талаар гаргашые гол түлэб ажалшад бэе дээрээ абадаг һаа, харин 20 жэлэй түсэбэй эсэстэ энэ гаргашын 75—80 процентые гүрэн, общество дааха байна. Мүнөө үхибүүдэй эмхи зургаануудай барилга жэл бүри ургэдхэгдэнэ, ясли болон саадуудта хамта дээрээ 10 миллионһоо олон тооной үхибүүд байдаг.

Гүрэнэй органууд, профсоюзууд, колхозууд үндэр наһатай, инвалид болоһон бүхы хүнүүдэй тэдхэмжые бэе дээрээ даажа абадаг болохо, тэдээндэ үгтэдэг пенси сэхэл боложо байха. Мүнөө 26 миллионһоо олон хүндэ пенси үгтэнэ, бүхы хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад түлөөһэтэй амаралта, саг зуура ажал хэжэ шадахаяа болиходоо тэдхэмжэ абана. 6 миллион шахуу эхэнүүд гүрэнһөө тэдхэмжэ абадаг.

Мүнөө колхозой гэшүүдтэ пенси түлэхэ тухай хуули хадаа партиин Программаар хараалагдаһан зорилгонуудай бэелүүлэгдэжэ байһые элитээр гэршэлнэ. Шэнэ хуулиин ёһоор, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадайхидал адли үндэһэ һуури дээрэ ажалай наһанһаа үнгэрхэдөө, инвалид болоходоо, тэжээдэг хүнөө гээхэдээ колхозникууд пенси, нарайлха болоходоо эхэнэрнүүд тэдхэмжэ абаха болоно. Гансахан Россин Федерацида 4 миллионһоо олон колхозникуудта пенси түлэгдэхэ юм.

Колхозникуудта нэгэн адли пенси түлэхэ гурим хүдөө тосхонуудай ажалшадай ажалай эдэбхи үүсхэлые улам хүсэтэйгөөр бадараахань дамжаггүй.

Ниитын фондые хүгжөөхэ хоёрдохи гол шэглэл гэбэл, түлөөһэгүй һуралсал, эмнэлгэ болоно. Манай ороной бүхы янзын һуралсалай—эхин һургуулиһаа дээдэ һургуули хүрэтэр—гаргаша ниитын фондһоо хэгдэнэ. Хамта 65 миллион хүн һуралсана гэхэ гү, али манай гурбадахи хүн бүхэн һуралсажа байдаг юм. Манай ороной хоёрдохи хүн бүхэн дунда болон дээдэ эрдэмтэй. Энэ хадаа түүхэтэ ехэ туйлалта гээшэ. Хаана ямар орондо иимэ ехэ туйлалта байхаб?! Энэ гансал социализмын лэ орондо туйлагдамаар амжалта бшуу. Тиимэл хадаа манай орон эрдэм ухаанай түрүү орон гэжэ дэлхэй дээрэ суурхана.

Коммунизм байгуулхын тулада алишье талаараа болбосорол ехэтэй хүнүүдые бэлэдхэхэ шухала. Тиимэһээ арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөхэ, эрдэмтэд болон багшанарые олоор бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Энэ эрилтэ ниитын фондһоо хангагдаха.

Тэрэшэлэн медицинскэ талаар хангалга түлөөһэгүй. Манай орон эмнэлгын газарнуудай, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэйнгөө тоогоор дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлдэг. СССР-тэ 500 мянга гаран врачнууд тоологдоно. Энэнь бүхы дэлхэйн врачнуудай тоогой дүрбэнэй нэгэ хуби болоно.

Олон тооото санаторинууд, амаралтын гэрнүүд, профилактори болон аяншалгын гэрнүүд, стадионууд гэхэ мэтые олон ажалшад түлөөһэгүйгөөр хэрэглэдэг.

Түлөөһэгүй медицинскэ хангалсын, социалис бусад хэмжээнүүдэй ашаар манай ороной ажалшад урданайхиһаа хоёр дахин ута наһа наһалдаг болоо. Хүнэй наһа баралга 4 дахинһаа үлүүгээр хороо.

Гурбадахяар, ниитын фондһоо хубитаяа хэрэглэхэ гээшэ түлөөһэгүй байрада байха, түлөөһэгүй коммунальна хангалгада хүртэхэ, түлөөһэгүй транспортаар ябаха ушар болоно. Манай орон дотор гэр байрын барилга, коммунальна, ажаһуудалай барилга үзэгдөөгүй ехээр хэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ совет ажалшадта зорюулагдана гээшэ.

Һүүлэй 10 жэлэй туршада Совет орондо 634 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра шэнээр баригдаа. Энэнь городуудта, городой түхэлэй тосхонуудта 1940 ондо байһан бүхы гэр байраһаа 1,5 дахин ехэ юм.

Хүн зониие гэр байраар хангаха талаар манай Буряадайшье республика ехэ амжалта туйланхай. Һүүлэй 5 жэлэй туршада республика доторнай 508 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдаа, тиихэдэ хүдөөдэ хэдэн олон шэнэ һуурин газарнууд тогтоо.

Тэрэшэлэн коммунальна транспорт (трамвай, автобус, троллейбус, метро), ажаһуудалай хэрэглэмжэнүүд: үһан, газ, түлишэ гэхэ мэтэ байн байн түлөөһэгүй болохо. Эдээнтэй суг хамта үшөө нэгэ томо социальна хэмжээн — предприятинууд, эмхи зургаанууд болон колхозуудай үйлэдбэри дээрэ түлөөһэгүй хамтын эдеэн бии болохо юм.

Эдэ бүгэдэ эхэнэрнүүдые гэр шадарай ажалһаа сүлөөлжэ, ниитын ажалда үргэнөөр хабаадуулха олйна.

Ниитын хэрэглэмжэдэ хүртэхэ ябадал ниитын харилсаа хүгжөөхэ, хара амяа хараха, хомхойрхохо үлэгдэлнүүдые усадхаха ...

Хэрэглэмжын ниитын фондые материальна урмашуулгын, хэһэл ажалайнь зэргээр хубаарилха гуримтай зохилдуулха гээшэ хэрэглэмжынь зэргээр хубаарилха коммунизмын ёһо гуримда орохо эрхэ байдал байгуулна.

Тиихэдээ имагтал экономикоёо хүгжөөһэнэй, ажалай бүтээсые саг үргэлжэ дээшэлүүлһэнэй ашаар лэ гүрэмнай хэрэглэмжын ниитын фондые ехэ болгохо, тиимэһээ арадай байдалые улам һайжаруулха арга боломжотой болохо байна. Энээнһээ иимэ тобшолол хэгдэхэ ёһотой: ажалша бүхэн бүхы эрдэм мэргэжэлээ, хүсэл оролдолгоёо, арга шадалаа ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ саг үргэлжэ зорюулжа байха, обществодоо үгэдэг өөрынгөө хубитые нэмээхэ бүримни, ороной экономико хүгжэхэ, энээнһээ уламжалан, хэрэглэмжын ниитын фонддо хүртэхэ хубитамнишье ехэ байха гэжэ мэдэхэ болоно.

С. МАКСАНОВ,
«Знание» обществын гэшүүн.

НАЙДАМТАЙ ГАРТА

100 үдэр соо
100 килограмм

СЭНХИР ХҮХЭ огторгойдо багаханшье үүлэгүй. Ершон тойрон амисхал хөөрэмэ халуун байбашье, хорёо хуһамаг соогуур тииржэжэ байһан мал зуһалан шадар огто харагданагүй. Харин тээ тэрэ зүүн урда, Табхарай үбэрэй боролжото соорхой соогуур халтар шаргал, алаг эреэн буруунуудай айхабтар таатай зохидоор эдеэлжэ ябахань үзэгдэнэ. Олонхидынь сэл хухэхэн ногоо зулгаана, заримаанинь аргагүй томоотойгоор хибэдэһээ хибэнэ. Бэлхэнсэгтэ хүрэмөөр нэгшынгэһэн ногоон соошье налайшаһан малнууд бии. Адаглахада, хүхэ ногоонойнгоо хүсые хүсэд лэ эдлэжэ эхилһэн хэбэртэй.

Ойро тойрон тон намдуухан. Хирэ хирэ болоод лэ Галуута нуурай эрьеһээ һэрюухэн һэбшээн үлеэжэ, хэмгүй зохидхон хангалтама һайхан үнэрөөр анхилна. Эгээл энэ үедэ үнеэхи буруунуудна һургагдаһан юумэдэл толгойгоо һэбшээ һалхи һүрюулэн үргэжэ һарайлданад. Тиигэһээр байтар удын тэн боложо, бүришье аяма халуун, бүгшэм болоно бэ. Һоно батаганаанай хүүеэн бүришье шангаршаба. Эгээл энэ үедэ хүрин харабтар, шаб гэмэ бэетэй нэгэ хүн халзан зээрдэ моринойнгоо хатар мэдүүлэн ерэжэ, «һаш-һаш» гэһээр, хэдэн удаа һүрэг малаа тойробо. Удангүй эндэ бэлшэжэ ябаһан малнууд һүрэг һүрэгөөрөө сугларһаар, багахан бургааһанай эрьеэр хөөрсэгэнэһөөр һууридаа тогтошоно. Тиихэдэнь үнеэхи хүмнай халзан зээрдэһээ тэрэ доро буужа, ара мүрэдөө үргэлжэ ябаһан сүүмхэ сооһоо шара гадартай бишыхан ном гаргаад, хүхэ зүлгэ дээрэ шанха өөдөө хараад хэбтэшэбэ. Адаглахада, тэрэнэй сэдьхэл һанаан элдэб бодолоор эзэлэгдэһэн хэбэртэй. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ хэдэ минутын туршада огто абяагүй хэбтэнэ. Тиигэжэ байтараа, гэнтэ урууга эрьеэд, аман соогоо үнеэхи номоо уншажа захалба. Тухайлхада, һаял эхилһэн хаш. Үе үе болоод лэ холуур шэртэн харасагаана. Удангүй тэрээнтэй танилсахада, тэрэ олон үгэгүй, даруухан түбшэн зантай, Хяагтын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим мал адуулагша нүхэр Цыденов байшоо. Цыретор Чойнзонович дүшөөд наһанай, хүдэр шамбай бэетэй хүн даа. Нара һалхинда ябажа, хүрин улаан болоһон шарайень харахада, наһанһаа залуухан гэжэ һанамаар. Теэд тэрэнэй ухаансар шарайе хараад байхадаа, «халуун шулуу долёоһон» хүн гэжэ лаб лэ таахаш. Энэмнай хара багаһаа хойшо хара ажал дээрэ ходо ябажа, зүһэ үнгэ, сэдьхэл һанаагаараашье ондоо болоһон. Бухал шэрэхэһээ эхилээд үбһэ сабшаха, таряа хадаха хүрэтэр ажалые дууһан хэжэ үзэһэн байха юм. Һүүлэй арбан жэлэй туршада залуу мал, тугал буруунуудые эрхим шадабаритайгаар мяхажуулан таргалуулжа табидаг алдартай. «Һанаһанаа заатагүй хүсэлдүүлдэг, һарбайһанаа алдадаггүй» гээд Загастайн голойхид үбгэн залуугүй дууһан мэдэдэг. Тиимэл хадаа саг үргэлжэ ажалдаа шалгаржа, арадтаа магтуулжа ябадаг юм. Тэрэнэй үнэн сэхэ, баатар ажалай хэмгүй ехэ дүй дүршэлые газетын хэдэхэн мүрнүүдтэ тоолохын аргагүй.

ХЭНЭЙШЬЕ МЭДЭҺЭЭР, Байгалаймнай умэнэхи зун даншье һаа богонихон гээшэ бэзэ. Ойлгоошьегүй ябатарнии намарай амин үзэгдэжэ, ногоон хагдаржа, хюруу унажа эхилхэ, тиигэһээр хүйтэржэ захалха. Тиимэһээл июнь, июль, август—гурбан һараһаа үлүү һайн саг мал адуулан таргалуулхада олдохогүй. Эгээл тиимэһээ Цыретор Чойнзонович сагаа ехэ үнэтэйдэ тооложо, хүсэдөөр хэрэглэхөөе оролдодог байна. Теэд мүнөөшье тэрэ хэды халуун, бүгшэмшье байбал, гэгээн сагаан үдэрөө гүйсэд хэрэглэхыел оролдожо ябана.

—Үдэртөө һэрюубтэр байхада, малаа һуни амаруулдагби. Хэрбээ аяма халуун болбол, үдэртөө тииргүүлжэ амаруулаад, һүниндөө бэлшээдэгби,—гэжэ түрүү малшан өөрынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэнэ.—Харана бээт, мүнөө һоно батаганаанай олондо хэбтүүлжэ байхыем,—гээд тэрэ һулахан ташуураараа буруунууд тээшэ заан байжа, үгээ үргэлжэлүүлнэ.—Зуһаландаа гараһаар нилээдгүй болобобди. Энэ үе соо үглөөнэй 4-һөө эхилээд малаа адуулнабди. Тиигэжэ июнь һарада толгой бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ нэгэ килограммаар нэмээжэ шадаһан байнабди...

Тиигэжэ хэлээшэнь яаха аргагүй зүб. Энэмнай үнгэрһэн һарада даажа байһан 98 толгойнгоо шэгнүүрые сүүдхэдээ нэгэ килограмм юһэн граммаар нэмээжэ шадаба.

ҮНЭХӨӨРӨӨШЬЕ, загастайнхидай омогорхол болоһон эрхим малшан Цыретор Цыденовэй туйлаһан амжалта ехэ. Урзанда, нёдондоншье хараһан мал бүхэнэйнгөө шэгнүүр тунга бэлшээриин үедэ килограмм килограммаар нэмээжэ шадаһан байгаа. Теэд байгша ондо бүришье ехэ алхам хэхэ түсэбтэй. Тэрэ мүнөө июль—август һарада малаа бүри ехээр таргалуулха зорилготой. Ушар иимэһээ, нүхэр Цыденов бэлшээриингээ газарые зүбөөр ангалаха ябадалда ехэ анхаралаа хандуулһаар.

Ужам тэгшэ бэлшээриин зулгэ ногооншье сабшамаар гэхээр даа. Холоһоо харахада, һэрюухэн һэбшээндэ долгилон байна. Эндэнь үһан элбэг. Загастай голдо шудхадаг багахан һубаг үргэн ехэ бэлшээриин газар дээгүүр шаласа урдажа байдаг. Гэбэшье түрүү малшан бэлшээреэр баймби гээд лэ малаа миил тала руу туужархидаггүй юм. Үглөөгүүр эртэ ойрынгоо тунга бэлшээридэ түлэг дундаа буруунуудынь эдеэлжэ ябадаг. Тиигэбэшье түргэ түргэн, малай ая дуран сонь, сосоһой хаража байгаад, үдэртөө хэдэ дахин уһалдаг. Мүнөөдэрэйхитэй адли удын шанга наранай үеэр сэлгеэ һэрюун газарта, уһа голой эрье, бургааһа нарһанай һүүдэртэ дура зоргоорнь тииргүүлэн амаруулдаг.

—Бэлшээримнай түрүүшээр халсагайшагшье байгаа һааб даа, зүгөөр наруули газараар адуулһаар байтарнай, түргөөр дулааржа, добо газаршье түргөөр хүхэрөө һэн,—гэжэ дүршэлтэй малшан хөөрэнэ.—Тэрэнэй ашаар, мүн бэлшээрээ зүбөөр хэрэглэжэ, малаа түргөөр таргалуулжа эхилбэбди...

Түрүү малшанай хүдэлмэриин үшөө нэгэ нюуса юуб гэхэдэ, тэрэ 100 толгой буруунуудайнгаа тус бүриин зүһэ шэнжые, абари зангыень, хайшан гээд эдеэлдэгыень дууһан адаглажа ябадаг. Энээниие мүн лэ хараадаа абалсан, бэлшээрээ һэлгэдэг, малаа уһалдаг, амаруулдаг юм. Иигэжэ Цыретор Чойнзонович үдэр һүниие мэдэнгүй шахуу Дуся нүхэртэеэ бэлшээриин һайхан сагай дүүрэтэр даажа байһан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые 250—300 килограммда хүргэхэ хүсэлэнтэй.

Ив. ОЧИРОВ,
манай тусхай корр.

★ ☆ ★

НОВОСИБИРСКЭ ОБЛАСТЬ. **Ярковска туршалга үйлэдбэрилгын ажахын угаа ехэ газар дээрэ таряан һайнаар ургажа байнхай. 11 мянган гектар талмай дээрэһээ оробһото тарянанай гектар бүриин 100 пүүд ургаса хуряажа абахаар полеводууд хүлеэнэ. Зураг дээрэ: 4 дэхи отделениин агроном А. П. Захаров (баруун гарһаа), бригадир А. И. Заливакин. Даб дээрэ тоолоһо үзэһэнэй ёһоор, 517 гектар хэмжээтэй энэ талмай дээрэһээ гектар бүриһөөнь 150 пүүд хара таряан хуряажа абтахаар хүлеэгдэнэ.**

ТАСС-ай фотохронико.

★

МАГТААЛТАЙЛ ЯБАГТЫ, МАЛШАД

Зунай бэлшээриин хаһа—100 үдэр соо һубай үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 100 килограммаар нэмээхын түлөө мүрысөөндэ оролсожо, Бэшүүрэй совхозой малшад муу бэшэ үрэ дүн туйлана.

Залуу малшан Любовь Цыдыпова үнгэрэгшэ июнь соо хаража байдаг 97 эмэ хашараг, буруунуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 1220 граммаар нэмээгээ. Совхозой гурбадахи отделениин бэрхэ малшан Базарсада Бальжинов бэлшээн таргалуулха 69 толгой эрэ хашарагуудай тус бүриин шэгнүүрые сүүдхын баһал 1130 граммаар нэмээбэ. Мүн эндэ Михаил Афанасьев. Андрей Слепнев болон совхозой үшөө 4 малшад бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 1030—1080 граммаар нэмээһэн байна.

Тэдэ түрүүшүүлэй нэгэн—дүршэлтэй адуулгашан Цыбикжап Цырендоржиевай ажал тухай тобшохоноор хөөрэе.

ЗУУН ХОЙНОҺОО тэнгэриин хаяа һаял толоржо, газаа үшөө бүдэг-бадаг байхада, Цыбикжап абгай морёо үни эмээллэнхэй, хорёогой үүдэ абажа, үхэрнүүдээ нэгэ-нэгээр тоолоод гаргана.

Үсэгэлдэрынь үдэшэ орой болотор зоргондоо бэлшэжэ садашаһан хашарагууд ехэл дурата дурагүй һуняаһаар бодожо, таабагар юумэд хорёоһоо гарана. Уданшьегүй малнууд шүүдэртэй зөөлэхэн ногооной хангалтама үнэр абахадаашье үглөөнэй һэрюундэ аятай зохидоор шиигажа бэлшэшэнэ.

Үхэр мал гээшые үбдэгсөө ногоондо абаашаад, зоргоорнь табижархибал, миил бэлшэжэ ябахадаа, зүндөө таргалшаха юм гэжэ зариман һанадаг. Тэрэ тиимэ бэшэ. Эндэ үнэн зүрхэнэй оролдолго, дүршэл шадабари хэрэгтэй. Цыбикжап Цырендоржиевич 7 жэл удаагаар һубай мал адуулжа ябахадаа, үхэрнүүдые хэды сагта, газараа хайшан гээд зүбөөр хубаарилжа бэлшээхэ, ямар хэмдэ уһалхаб, халуун наран, харалган бүрэлгэндэ хаана байлгахаб гэжэ хүндэ заалгахагүй, арбан хургандаал адляар мэдэхэ болоһон хүн.

—Цыбикжан абгаймнай шанга халуун болобо гээд гү, али ехэ бороо оробо гээд мал үлдэжэ ерэхэгүй даа, арга хургыень олоод адуулжал шадаһан байха,—гэжэ нютагайхиниинь магтадаг.

Мүнөө бэлшээн таргалуулжа, намар гүрэндэ тушааха 112 хашарагуудые Нарин-Заганай адагта адуулжа байна. Тээсгэн тэрэнэй харадаг хашарагуудые шэгнэхэдэнь, июнь һарада тус бүридөө сүүдхын 1040 граммаар нэмэһэн.

—Үнгэрэгшэ һарада ногоон хүсэд шэмэтэй һайн болоогүй һобхоншог байгаад, мал үшөөл һанаһандаа хүрэмөөр хүшэлжэ шадаагүй. Одоол июлиин һүүлдэ шэгнэхэдэ хашараг бүхэн 1200—1300 грамм сохом нэмэһэн байха аабза гээд һанагшаб,—гэжэ Цырендоржиев үбгэн хөөрэдэг.

Нэрээшье һүүлэй үедэ малнуудынь хуу монсогор сула, мяхалиг тарган болонхой, тус бүридөө дундаа зэргээр гурбан центнер тухай сохом татахаар ха. Жэлэй 3-дахи кварталда һайшалаад өлөнхинь гүрэндэ худалдагдаха юм.

Зун малаа богони болзорто һайнаар бэлшээн таргалуулжа, гүрэндэ тушааха гэбэл, урда үбэлынь тобшроор ондо оруулха хэрэгтэй. Хүсэ шадалтай, тарган үбэлжэһэн мал зун ехэ түргэн шэгнүүрээ нэмэдэг. Энэньшье ойлгосотой ааб даа. Ехээр туража ондо ороһон үхэр хүхэ ногоондо дахин хүсэ абажа, шэгнүүрээ нэмээтэрээ нилээд болохо ха юм. Урзанда үбэл нүхэр Цырендоржиев шахамалнуудаа үбэлынь эрхим һайнаар эдеэлүүлжэ, тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхэдээ 800—900 граммаар нэмээжэ ондо оруулаа. Тэдэнь хүхэ ногоондо садамсаараа, сүүдхэдээ шэгнүүрээ 1300—1400 граммаар нэмээгээ һэн.

Малай тарган—харууһанай хүсэн гэжэ эгээл энэ хүнэйл ажалһаа элитээр харагдана бшуу. Мүнөө зунай үдэр ута, ногоон һайн, мал садажа ядахагүй гээд тэдэнээ үглөөгүүрнь орой гаргажа, үдэшэнь эртэ хаажархидаг һаань, яагаад үхэр шэгнүүрээ ехээр нэмээхэ, таргалха һэм.

Иимэл ажалша бэрхэ, оролдосотой, сэхэ сэбэр һанаатай хадань, Цыбикжап Цырендоржиевичые нютагайнь зон хүндэлдэг, магтадаг.

М. НАМЖИЛОВ.
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлени.

ЭНЭРХЫ СЭДЬХЭЛЭЙ ХЭРЭГ

Колхозникуудта үгтэхэ пенси, тэдхэмжэ тухай байгша оной июлиин 15-да СССР-эй Верховно Соведэй сессиин баталан абаһан шэнэ Хуули 1965 оной январиин 1-һээ хүсэндөө орохонь. Россин Федерациин социальна тэдхэмжын министрэй нэгэдэхи орлогшо нүхэр Дроздов АПН-эй корреспондентдэ энэ Хуули тухай тайлбари үгэһэн байна.

Георгий ДРОЗДОВ,
РСФСР-эй социальна тэдхэмжын министрэй нэгэдэхи орлогшо

Хүдөөгэй ажалшадые пенсеэр хангаха талаар гүрэн дотор шэнэ гурим тогтоохо гээшэ тон шухала удха шанартай хэрэг болоно. Совет орон доторнай социальна ажаһуудалай талаар һүүлэй арбан жэлэй туршада абтаһан ехэ хэмжээнүүдэй нэгэн энэ Хуули болохо байна.

Хүдэлмэришэд, тарияашадай, алба хаагшадай салин хүлһэндэ горитой нэмэри болоһон ниитын фонднуудай нилээд ехээр ургаһан ушар ажалшадай байдал һуудалай улам һайжарһанай бодото гэршэ болоно. 1963 ондо СССР-эй арxатэд ниитын фонднуудһаа 34,5 миллиард түхэриг мүнгэ өөһэдынгөө хэрэглэмжэдэ абаа. Энээниие арбан жэлэй саада тээхитэй жэшэбэл, аяар 20 миллиард түхэригөөр ехэ болоно. Эдэ тоо баримтанууд хадаа совет хүн бүхэнэй хэрэглэмжын хангалтые элеэр харуулна. Ниитын энэ фондһоо 26 миллион хүн пенси абана, амаралтын мүнгэн үгтэнэ, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай саг зуура үбшэлхэдэнь тэдхэмжэ үгтэнэ, ороноймнай бүхы хүн зоной түлөөһэгүй һуралсал бэелүүлэгдэнэ, мүн түлөөһэгүй медицинскэ туһаламжа хүргэгдэнэ. Гадна ниитын хэрэглэмжын фондын мүнгөөр жэл бүхэндэ 12 миллионһоо дээшэ хүн курорт, санаторинуудта, пионерэй лагерьнуудта амарна, аргалуулна, 10 миллионһоо дээшэ үхибүүд ясли, саадуудта байна, олон үхибүүдтэй, мүн нүхэргүй 6 миллион шахуу эхэнүүд гүрэнэй тэдхэмжэ абана.

Харин гүрэнүүдһээ ерэһэн хүнүүд эдэ тоо баримтануудые харахадаа, Совет гүрэнэй пенсионно политикын имагтал ажалша зоной аша туһада табигдаһанаар этигэхэ баатай болодог. Энэ талаар нёдондо жэлдэ СССР-тэ ерэһэн Швециин социологуудай национальна делегациие толгойлһон эрдэмтэ Эдмунд Далестрем гэгшын үгэ тон һонирхолтой. Манай министерствэдэ эльгээһэн бэшэг соогоо профессор Далестрем иигэжэ бэшээ һэн: «Социальна страхованиин талаар танай бэелүүлжэ байһан бүхы хэмжээ ябуулгануудай ниитэ хэмжээн бидэниие тон ехээр гайхуулһан байна. Тус асуудалаар Советскэ Союзһаа ондоо нациннуудай жэшээ абамаар юумэн бии гэжэ бидэнэр бултадаа этигээбди».

Колхозникуудта үгтэхэ пенсиин хэмжээн өөһэдынь ажалай үрэ дүнтэй, хамтын ажахые хүгжөөлгэдэ тэдэнэй гаргаһан хүсэ хүлһэнтэй нягта холбоотой байха юм. «Хүн бүхэн — обществодоо, общество—хүн бүхэндэ» гэһэн гол ёһон советскэ ниитын байгуулалтаар тодорхойлогдоно. Энэ байгуулалта өөрынгөө ажалай үрэ дүнгөөр хүнэй материальна урмашуулгын шэнжые үндэһөөрнь хубилгаһан байна. Ажалша хүн бүхэн обществодоо материальна эд хэрэгсэл үйлэдбэрилхэ зуураа, тэрэ эдээ өөртөө хэрэглэнэ. Энэ ушарһаа хүн бүхэн бүри һайнаар хүдэлжэ, ажалайнгаа бүтээсые бүри ехээр дээшэлүүлхые оролдоно бшуу.

Үтэлһэнэй ушараар колхозникууд пенси абахадаа, эрэшүүл 65 наһанһаа, тиихэдэ 25 жэлһээ доошо бэшэ ажалай стажтай; эхэнэрнүүд 60 наһанһаа, 20 жэлһээ доошо бэшэ ажалай стажтай байха ёһотой. Энэ пенсиин эгээ бага хэмжээн һарадаа 12 түхэриг, эгээ ехэ хэмжээн—102 түхэриг байха юм.

Гэхэтэй хамта совхозуудай, хүдөө ажахын бусад предприятинуудай хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд бултадаа гүрэнэй пенси абаха эрхэтэй болонхой. Тэдээнһээ гадна, хүдөөгэй хүн зоной горитойхон хуби—ажал хэжэ шадахагүй бүхы колхозникуудай 13-һаа дээшэ процентнь—пенси абана.

Колхозникуудай эгээ бага хэмжээнэй пенси хүдэлмэришэд болон алба хаагшадайхиһаа нэгэ бага доошоо байха. Иимэ байхань зүб гээшэ. Юуб гэхэдэ, хүдөөгэймнай ажалшад налог түлэлгэгүй хубиин ажахытай (огород, саад, малтай, шубуутай). Иимэ ажахы городой ажалшадта угы. Энэ ушар дээрэһээ Совет Хуули колхозникуудта мүнөө дээрээ эгээ бага пенсиин хэмжээе хүдэлмэришэд болон алба хаагшадайхиһаа нилээд доохонуур тогтоогоо. Саашадаа энэ алгасаань усадхагдаха байна.

Үйлэдбэреэ ехээр хүгжөөһэн түрүү колхозууд пенсионно фонд байгуулаад, ниитынгээ ажахын олзо доходһоо тусхай процентээр мүнгэ оруулдаг болонхой. Энэ фондһоо үтэлһэн колхозникууд болон инвалидуудта пенси үгтэнэ. Хүдөө ажахын зарим артельнуудта колхозникуудай саг зуура үбшэлхэдэнь тэдхэмжэ үгэдэг, энээнһээ гадна, нарайлха эхэнэрнүүдтэ түлөөһэтэй амаралта үгтэдэг болонхой.

Гэбэшье колхозникуудта пенси болон тэдхэмжэ үгэхэ журам мүнөө болотор гуримшуулагдаагүй байһаар. Ажахы бүхэндэ тус асуудал ондо ондоогоор шиидхэгдэдэг байһан. Мүнөө хүдөө нютагуудта пенсиин түлөөһэн гуримшуулагдажа, гүрэнэй зүгһөө бата үндэһэ һууритай болгогдобо. Хүдөө ажахыда ажалладаг бүхы хүнүүдтэ үтэлхэдэнь, саг зуура үбшэлхэдэнь, тэжээхэ хүнгүй үлэгшэдтэ элдэб тэдхэмжэ үгэхэ гурим СССР-эй гүрэнэй засагай дээдэ органоор хуулита хүсэндөө оруулагдаба.

Хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадалсахые хүдөө нютагуудай ажалшадые энэ Хуули урмашуулан зоригжуулна. Хэрбээ колхозник үтэлөөд, хамтынгаа ажалда ябалсаһаар лэ байгаа һаань, олоһон салин хүлһэнһөөнь гадна, тогтоогдоһон пенсинь тэрэл зангаараа түлэгдэжэл байха. Тиихэһээ байха, пенсиингээ тогтоогдоһоной һүүлээр колхозник үшөө хоёр жэл соо хүдэлөөд салин хүлһээ бүри ехэ болгоо һаань, абадаг пенсиинь хэмжээн бүри ехэ болгогдохо юм.

Шэнэ гуримай ёһоор тогтоогдоһон пенсиин хэмжээн зарим колхозуудай өөһэдынгөө түрүү хүдэлмэришэдтэ үгэдэг байһан пенсиин хэмжээнһээ доогуур байжа магад. Энээн дээрэһээ тэдэ колхозникууд мүнөө пенси багаар абадаг болохонь гэжэ ойлгожо болохогүй. Энэ ушарта тиимэ колхозууд өөһэдынгөө пенсионернүүдтэ түрүүн абажа байһан пенсиинь хэмжээе өөһэдһөө хүсэлдүүлхэдэнь болохо.

Элдэб гэнэ осолоор инвалид болоһон хүндэ, тэжээжэ байһан хүнөө гээгшэдтэ пенси үгэхэ, нарайлха болоһон эхэнэр колхозникуудта тэдхэмжэ үгэхэ гээшэ хүдөөгэй ажалшадта айхабтар ехэ удха шанартай. Хүдөөгэй эхэнэр нарайлха ябахадаа, мүн үхибүүтэй болоһонойнгоо һүүлдэшье хамта дүрбэ шахуу һарын туршада амархадаа түлөөһэ абаха.

Урид тооложо үзөөд байхада, 6,5 миллион хүн пенси абаха болоно. Гансахан Россин Федерации дотор колхозно пенсионернүүдэй тоо 4 миллионһоо дээшэ байха. Хэдэн зуу мянган нарайлха эхэнэр колхозникууд түлөөһэтэй удаан болзорой амаралтада гараха. Эдэ бүхы хүнүүдэй пенси болон тэдхэмжэдэ жэл соо 1,3—1,4 миллиард түхэриг мүнгэн гаргашалагдахаар багсаагдана.

Иимэ ехэ мүнгэн хаанаһаа олдохо болоноб?

Колхозууд жэл бүхэндэ өөһэдынгөө олзо доходой 3—4 процентые колхозникуудай социальна хангалгын союзна фондо оруулха болоно. Тиин 1965 ондо тус фонддо 800 шахуу миллион түхэриг мүнгэн сугларха юм. Колхозникуудай пенси, тэдхэмжын түлөөһэнэй горитойхон хубиие гүрэн өөр дээрээ дааха байна. Тиин пенсиин фонд гүрэнэй бюджедээр хангагдаха. Колхозникуудта үгтэхэ пенси, тэдхэмжын мүнгые өөһэдынь хубиин олзо доходһоо абалсажа яашье болохогүй байһан тухай Хуули соо хэлэгдэнэ.

Колхозникуудые пенсеэр хангаха нэгэдхэгдэмэл журам тогтоолго хадаа совет обществымнай хүгжэлтын түсэбтэ шата мүн. КПСС-эй Программа соо хэлэгдэһэн үдэ мүрнүүдые дурдахада таараха байна: «**Үтэлөөд гү, али инвалид болоод, ажал хэжэ шадахаяа болиһон бүхы эрхэтэдые материальна талаар хангаха хэрэгые хорин жэлэй туршада национальна доходойнгоо ургалтын хэмжээгээр гүрэнэй органууд, профсоюзууд, колхозууд бэе дээрээ даажа абаха. Үбшэлөөд байхада үгтэдэг тэдхэмжэ, үтэлхэдэ үгтэдэг пенси колхозникууд абадаг болохо. Үтэлһэн зоной, инвалидуудай пенсиин хэмжээн дээшэлүүлэгдэхэ юм**».

Тус Программын баталан абтаһаар гурбашье хүрэхэгүй жэл үнгэрбэ. Мүнөө Совет гүрэмнай Программын гол шухала зорилгонуудай нэгые бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна.

СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ хэһэн элидхэл соогоо Советскэ правительствые толгойлогшо Н. С. Хрущев иигэжэ хэлээ: «**Манай орондо социальна хангалгын политика ажал хэдэг хүндэ саг үргэлжын анхаралаар, үнэн сэхэ ба энэрхы сэдьхэлээр нэбтэрэнхэй гээшэ. Өөһэдынь байдал һуудал социалис гүрэнэй бүхы хүсэ шадалһаа, тэрэнэй экономикын саг үргэлжын хүгжэлтэһөө, өөрынгөө обществодо, Эхэ оронойнгоо аша туһада бүхы арадай үнэн сэхээр ажаллаха байһанһаа сум дулдыдадаг байһаниие совет хүнүүд һайн мэдэнэ**».

Хүдөөгэй ажалшадай байдал һуудалые һайжаруулха хэрэгтэ шухала алхам болоһон колхозникуудай пенси болон тэдхэмжэ тухай Хуули СССР-эй хүдөө ажахые саашадаа хүжөөлгэдэ, арад зондо хэрэгтэй эдеэ хоол элбэг дэлбэг болгохо хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэнь мэдээжэ.

(АПН).

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1964 оной июлиин 24.

ЯДЕРНА ЗЭБСЭГЖЭЛГЭ ТУХАЙ БАРУУН ГЕРМАНИИН МИЛИТАРИСТНУУДТАЙ ВАШИНГТОН ҮГЭСЭНЭ

Адмирал Н. М. ХАРЛАМОВТАЙ хөөрэлдөөн

Советскэ Союзай Далайн-Сэрэгэй Хүсэнүүдэй элитэ ажал ябуулагша адмирал Н. М. Харламовтай «Правдын» шанжалагша Ю. Жуковай, «Известиин» шэнжэлэгшэ В. Матвеевэй хэһэн хөөрэлдөөн СССР-эй Центральна телевиденеэр июлиин 22-то дамжуулагдаһан байгаа. «Олон талын» ядерна зэбсэгүүдэй проекттэй холбоотой хэдэ хэдэн асуудалнууд тушаа совет сэрэгэй мэргэжэлтэдэй һанамжые хэлэжэ үгэхые журналистнууд тэрэниие гуйһан юм.

Далайн сэрэгэй бааза болохо Норфолкдо (Вирджини штат, США) ракетээр зэбсэгжүүлэгдэһэн «Бидл» гэжэ американска эскадренно миноносецые түхеэрэлгэ түгэсэжэ байна гэһэн мэдээсэл совет сэрэгэй мэргэжэлтэд абаһан байна гээд адмирал Н. М. Харламов асуудалда харюусаха зуураа баталба.

Энэ туршалгын уг удха хадаа ФРГ-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ ядерна зэбсэгые барюулха гэһэн түсэбэй дүүргэлтэдэ түрүүшын алхам бодото дээрээ болоно гэжэ би хэлэхэ байнаб гээд адмирал мэдүүлээ. Энээнһээ гадна, ядерна үгэсэлгэ бэлэдхэхэ тухай ФРГ-тэй США-гай холбоорилдожо байһан тухай мэдээнүүд манда бии. Олониитын һанамжые һамааруулхын тулада тэдэнэр энэ аюултай һэдэлгые «НАТО-гой олон талын хүсэнүүд» гэжэ нэрлэнэ.

«Бидл» кораблиин команда 333 хүнһөө бүридэнэ гээд адмирал Харламов хэлэбэ. Тэрэнэй составта долоон нациин түлөөлэгшэд: американецууд, англичанууд, итальянецууд, голландцууд, грекүүд, турканууд, баруун немецүүд оролсохо юм гэжэ бүгэдэндэ мэдээсэгдээ. Гэбэшье американецуудһаа гадна, корабль дээрэ сэрэгэй алба хэхэ, ядерна зэбсэг хэрэглэлгэдэ һурал-саха эгээн ехэ бүлэгынь баруун немецүүд болохо юм гэжэ мэдээжэ. 333 хүнүүдэй 50—70 хүниинь немецүүд байха.

«Рейнише пост» гэдэг Баруун Германиин газетын онсолон тэмдэглэһэнэй ёһоор, «Бидл» гэжэ эсминец-ракетоносец дээрэ ймагтал Баруун Германиин офицернүүдтэ «шухала харюусалгатай тушаалнууд» даалгагдаха. Тэдээндэ техническэ талаараа ехэ мэргэжэлтэй байха тушаалнууд: ракетнэ зэбсэгэй хойноһоо, радиолокаторнууд болон сэрэгэй бусад техникын хойноһоо харууһалга даалгагдаха байна. Гадна Баруун Германиин далайн сэрэгэй офицернүүд ракетнэ зэбсэгтэй бэлэн байхын түлөө харюусахаһаа гадна. «заримдаа» тэрэниие хэрэглэһэнэй түлөө харюусаха.

Тиимэ дээрэһээ сэрэгэй корабль дээрэ байһан ядерна ракетэнүүдые дэгдүүлэн табиха түхеэрэлгэнүүдые Баруун Германиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд түрүүшынхеэ эзэлхэнь гээшэ. Тиихэдэ тэдэнэрэй үһөө хяһаагаа абаха гэһэн һэдэлгэээ нюудаггүйнь мэдээжэ ааб даа.

Эдэ ядерна хүсэнүүд тус бүридөө 10 мянган тонноһоо ехэ водоизмещенитэй үһан дээрэ тамардаг корабльнуудай флотили байхаар хараалагдана. Тэдэнэр худалдаа наймаанай онгосонууд гэһэн далдалга доро байха юм гээд хөөрэлдэдэг. Проектын ёһоор, «олон талын» флодой корабль бүхэниие ядерна боёголовкотой «Поларис» гэдэг 8 ракетээр зэбсэгжүүлхээр хараалагдана. Ракетэ бүхэн 2,5 мянган миль холо ниидэхэ хүсэтэй. Рейдерэй командын тоо 174 хүн, тиихэдэ судна бүхэн дээрэ 3—4 национальностиин хүнүүд байха, харин тэдэниие командалагшад ондо ондоо оронуудай далайн сэрэгэй офицернүүд байха юм. Командалха тушаалнууд хабаадагшадай «финансова хубитаһаа дулдыдаха» байһан хадань (энэ хубитыень США ФРГ хоёр адли хэмжээгээр хубаан абадаг—Бонн бүхы гаргашын дүшэн процентые бэе дээрээ даажа абадаг юм). Баруун Германиин далайн сэрэгэй офицернүүд адагынь 10 ядерна рейдернүүдээр командалха байһандань һэжэггүй. Бодото дээрээ хоёр талын, американо-баруун германиин, ядерна хүсэнүүдые байгуулха гэһыень энэ баримта эли тодоор тэрэшэлжэ үгэнэ. Тиихэдэ ФРГ «Поларис» гэжэ ракетэнүүдээр зэбсэгжүүлэгдэһэн олон бүлэг корабльнуудые мэдэлдээ абаха юм. Энэ ушар олон гүрэнүүдэй, дэлхэйн хоёрдохи дайнда Германиин ээрхэг түримхэй дайрагдаһан оронуудай, тэрэ тоодо НАТО-гой гэшүүдэй, һанаа зобооно.

Баруун Германиин хүтэлбэрилхы сэрэгэйхид ядерна бомбо тээшэ шунахайрна, тиихэдэнь Вашингтон тэрэниие абалгадань Баруун Германида туһалхын тулада бүхы хүсөөрөө оролдоно гэжэ адмирал Харламов саашань тэмдэглэбэ.

Хэрбээ дайн болоо гээшэ һаань, ракетно-ядерна рейдернүүдэй Баруун Германиин командирнууд болбол ядерна зэбсэгые хэрэглэхэ тухай зүбшөөл үгэхэ НАТО-гой «ямар нэгэн тусхай соведэй» (энээндэнь заатагүй США хабаадаха юм) шиидхэбэри үгэ дуугүйгөөр хүлеэхэ, тиигээд НАТО-до ородог Америкын сэрэгүүдые командалагшын «кнопко дараха» тухай захиралта үгэһэнэй һүүлээр лэ өөһэдынгөө «поларисуудые» Баруун Германиин командирнууд табиха юм гэхэ мэтээр Америкын, Баруун Германиин пропаганда шашалдана гээд тэрэ үргэлжэлүүлнэ.

Баруунай пропагандын энэ шашалдаан хадаа олониитые мэхэлхын тулада жүрөөдэгдэнэ гээд адмирал Харламов хэлэбэ. Харин совет хүнүүд тухай, гансашье совет бэшэ, харин дэлхэйн хоёрдохи дайе зэрлиг муухайгаар эхилһэн Германиин хара мэхэтэй добтолгонуудые мэдэдэг бүхы хүнүүд тухай хэлэхэ болоо һаа,—ядерна зэбсэгтэ хүрэхые хүлеэжэ ядажа байһан бута сохигдоогүй үлэһэн нацистнуудай һэдэлтые тэдэнэр һайса мэдэхэ байха.

Баруунай хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Баруун Германиин милитаристнуудай ядерна зэбсэг абаха гэһэн һэдэлгые ёһо тэдыгээршье барижа байһан һүүлшын хуули ёһонуудые усадхахаар Вашингтондо хараална гээд би нэмэхэ байнаб. НАТО-до хабаададаг гүрэнүүдтэ, тэрэ тоодо Баруун Германида, үгэдэг ядерна мэдээсэлнүүдээ (ядерна зэбсэгүүдые абаашаха түхеэрэлгэнүүдые бүри «ашагтайгаар хэрэглэхын» тула) США үргэдхэхэ юм гэһэн Сагаан байшангай һаяханай мэдүүлгэ имагтал дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор ойлгогдохо болоно.

ФРГ-дэ ядерна зэбсэг барюулха тухай аюултай шиидхэбэриие түргэдхэхэдөө, Вашингтон ямар һанамжые хүтэлбэри болгоноб гэһэн асуудалтайгаар уншагшад хандана гээд журналистнууд тэмдэглэбэ.

Нүхэр Харламов иигэжэ харюусаа. Гансал сэрэгэй талаһаа хэлэхэ болоо һаа, совет шэнжэлэгшэд Англиин адмирал Грэй, Франциин адмирал Кабанье болон бусадай һанамжануудые зүбшөөнэ. НАТО-гой «олон талын» ядерна флодой бодото удха шанарые, тэрэниие байгуулгада гаргашалхаар хараалагдаһан гаргашатай жэшээлбэл тоншье бага байха юм гээд эдэнэр хэлээ һэн.

Рейдернүүдэй бүлэгүүдые байгуулга НАТО-гой ракетнэ баазануудые зарим тэды тараагаашье һаа, Атлантическа бүлэглэлэй болон Варшавска договорой гүрэнүүдэй хоорондо тогтоһон хүсэнүүдэй тэнсүүридэ нүлөөлхэгүй юм гээд совет сэрэгэй ажал ябуулагшад тоолоно. Манай орондо гү, али манай союзнигуудта ямаршье добтолго хэгдээ гээшэ һаань, түр зуурын ракетно-ядерна харюу үгэхөөр Советскэ Союз бүхы юумэтэй. Тиигээд ээрхэг түримхэйшүүлэй алишье зүгһөө—газар дээрэһээ, агаарһаа, үһан дороһоо гү, али үһан дээрэ тамардаг корабльнууд дээрэһээшье өөһэдынгөө ракетэнүүдые табиха болоо һаань, дары бута сохихо хүсэн байха.

Атлантическа союзнигуудай дунда дэмжэгдэдэггүй, үнэ ехэтэй энэ хэрэг — «олон талын» хүсэнүүдэй далдалга доро хоёр талын—американо-баруун Гер-

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

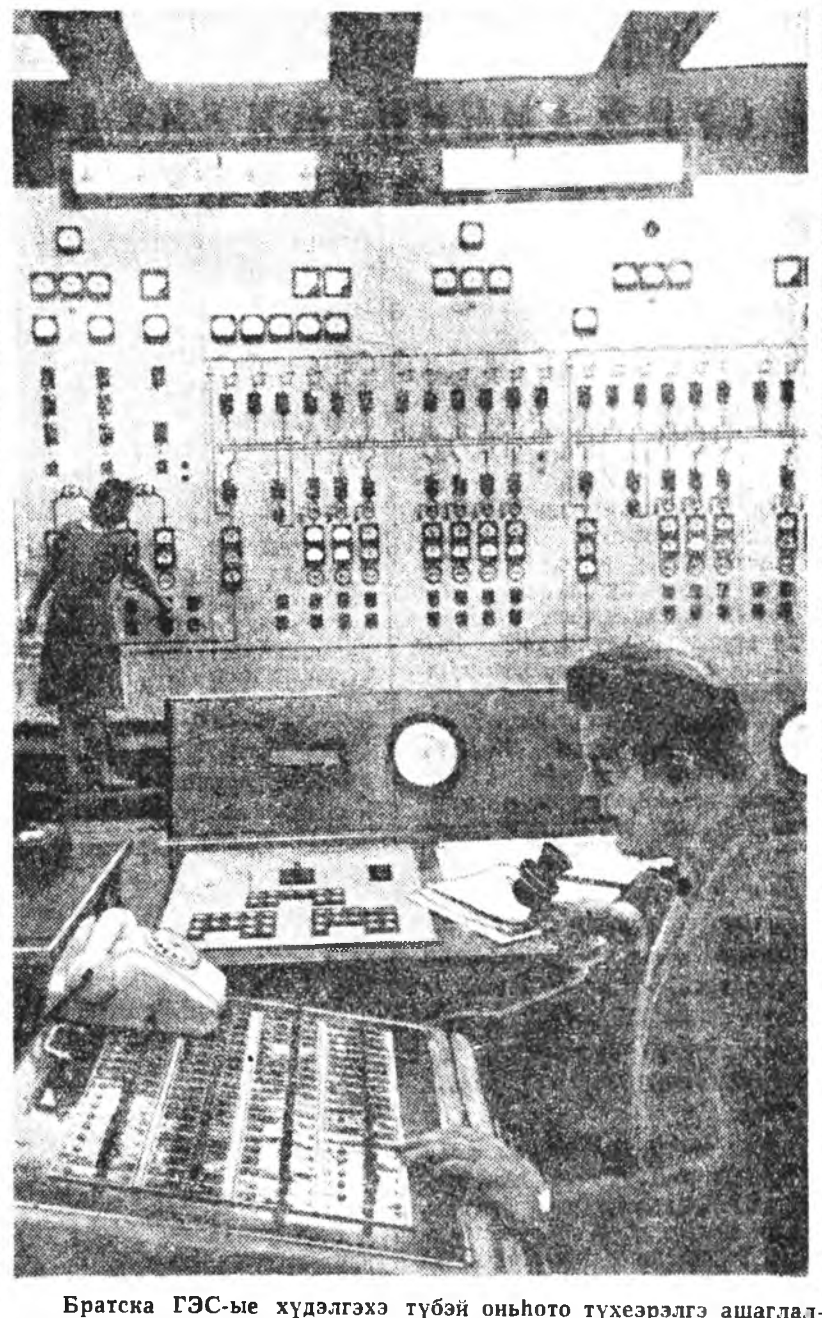

Братска ГЭС-ые хүдэлгэхэ түбэй оньһото түхеэрэлгэ ашаглалгада үгтөө. Мүнөө дэлхэй дээрэхи энэ тон томо гидростанциие оройдоол хоёр хүн: дежурна инженер, тэрэнэй туһалагша хүдэлгэн ябуулха байна. Зураг дээрэ: станциие хүдэлгэдэг түбэй оньһото түхеэрэлгэ. ТАСС-ай фотохронико.

Шэнэ номууд

БОЛБОСОРОЛ

Тэбхэр хорин жэлэй саада тэе А. Бадаевай түрүүшын шүлэг манай газетэдэ толилогдоо бэлэй. Хорин жэл гэшэмнай нэгэ хүнэй наһанай ехэ лэ, нилээд лэ ехэхэн хуби ха юм. Зүгээр бодоходо, поэт хорин жэлэй туршада соо мүн лэ олохон шүлэг бэшэһэн, номуудые гаргаһан байха ёһотой бшуу. Зүгөөр Алексей Бадаев хорин жэл соо түрэл хэлэн дээрээ... ёр ном гаргаа. Теэд юумэн бүхэн ... хуулитай. Хорин жэл соо хоёр ... ном гаргаад, ёһотой поэт болоогүй зариман ушарха. Харин Алексей Бадаевай иимэшүүлэй тоодо ородоггүйдэ баясамаар. Тэрэнэй гурбадахи—«Харюусалга» гэжэ уянгын шүлэгүүдэй шэнэ номынь мүн болоно.

Хэрбээ «Полкын туг доро» гэжэ түрүүшын шүлэгүүдэйнь ном дайнай үеын урдахи шууяан соогуур манай сагай ёһотой нарин тоосооной сэгтэ абангүй, юрэнхыдөө бараг гүү... гараһан, буряад поэзидэ урдань һайгаагүй сэрэгэй тематика удалаа ... тэмдэглэгдэһэн һаань, энэ шэнэ номынь яралгүй, тунайша бэшэ, гүн... шэнжэтэй хөөрэлдөөнэй үндэһэн ... гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, түрүүшынь ном соо зарим тэды һо... ... холтой, үнэхөөр поэзиин амисха... хэлима зохёолнуудай хажуугаар ... һайханайнгаа талаһаа хүсэд ... наржаагүй, боро юрьеэнэй, «гүй...» шүлэгүүд олон орошоһониинь ... бэшэ бэлэй. Харин шэнэ номынь поэдэй хүгжэлтынгөө шэпэ шата гаража, гражданска гүнзэгы ... нүүдтэ зоримгойгоор аһажа, зүг... философиин талаһаа үндэһэлжэ ... дэг болоһыень, мэргэжэл шабаряа улам шунан шудалжа, зоной ... да хэлсэдэгэй ёһоор, шүлэгэй нара дархан болоһыень батална. Мүнөө сагай ажабайдалда поэдэй эзэлхэ һуури тухай эдэ мүрнүүдыень хараарыт:

Үгэнүүдни үлеэгдэнхэй юм
Үе сагай һалхяар.
Үгэнүүдни дүүргэгдэнхэй
Үе сагай удхаар.
Тэдэнээ, сэрэгшэдтэл,
Хойно хойноһоонь һубарюулаад,
Коммунизм байгуулагшадай
зэргэдэ
Командирай эрхээр оруулааб.

Эдэ мүрнүүдтэ ойлгууламжын ... үгэ хэрэггүй гээд һанагдана. ... парти, правительствын түлөөлэгшэ... творческо интеллигенцитэй уулзаһан уулзалга, соёл сурталай асуудалаар болоһон партиин ЦК-гай июниин түүхэтэ Пленумһээ хойшо жэлэй үнгэрөөд байхада, иимэ мүрнүүдые уншахадаа, үнэн зүрхэнһөө баясамаар. Энэ хадаа манай буряад поэдүүдэй түрэл партиингаа захяа заабариие зүбөөр ойлгожо, уран бүтээлдэ амжалта туйлажа байһые үшөө дахин гэршэлнэ бшуу. Алексей Бадаевай шүлэгүүдэй удха эдэ мүрнүүд шэнги баран сэхэ, нуурые бэшэ, харин нугаһыень тудуулжа хэлэгдэнхэй гэжэ һанабал эндүүрхэт. Тус ном сооньгол түлэб уянгын шүлэгүүд багтанхай, тиимэһээнь лирик гэжэ (харин сэрэгэй поэт яашье бэшэ!) тодорхойлходо, ямаршье һэжэг ажаггүй. Хэды тиимэшье һаань, шүлэг бүхэн сооньг —«Гарнууд» гэжэ шүрбэһэлиг, сортоотой шүлэг гү, али «Ханада тудаһан наранай туяа» гэжэ гайхалтай урин сэдьхэлэй уялга гү —хамаагүй, тэрэл үе сагаймнай һалхин элеэр үлеэжэ байһаниинь мэдэрэгдэнэ. Тиимэһээл А. Бадаевые арсашагүй мүнөө үе сагай поэт, бүри тобшолбол, мүнөө үе сагай лирик гэхэдэ зүбтэй хаш. Энэ хүхиргөөн бэшэ. Һүүлэй үедэ, сэхынь хэлэхэдэ, алишье үеын буряад поэдүүд мүнөө үе сагые сэдьхэлэйнгээ уянгатай холбоһон томо хэмжээнэй зохёол бэшээгүй бшуу. Үнэхөөрөөшье Ч. Цыдендамбаев, Ц. Галсанов, Ш. Нимбуев, Ч. Намжилов, Д. Жалсараев, Ц. Бадмаев, Ц. Жимбиев болон бусадай лирическэ геройнуудтай юундэ уулзанагүйбибди? Харин тиихэдэнь Алексей Бадаевай гражданска лирикэ али болохо һайшаалда хүртэмөөр.

А. Бадаевай ургалта али бүхы талаһаа үзэгдэнэ. Энэнь илангаяа шүлэгүүдэйнь найруулгада эли. Рифмэнь, тэрэ тоодо доторойнь аялга тодо, хурса шэнжэтэй болоо. Поэт үгын толгой холболгодо урда урданайхиһаа наряар хандана. Харин эгээл шухалань, поэдэй хэлэн һураггүй баяжаа. Үгэнүүдээ, үхибүүдтэл, һургааб»,—гэжэ мэдүүлхэнь зүбтэй. Энэнэй жэшээнь оройдоо найман мүрһөө бүридэһэн «Балшар бага наһандаа..» гэһэн шүлэг болоно.

Балшар бага наһандаа дэлхэй
юртэмсэ дээрэ
Волго, Дунай бии юм гээд хаанаһаа
мэдэхэмниб.
Үзэгдэдэг бэлэй баранһаа
гүнзэгы урган мэтээр
Үдэртөө таба дахин шунгадаг
Сэльбэмни.
Дунай, Волготой унинэй нүхэсэжэ
ябахадаа
Дуратай Сэльбэеэ мартанагүйб,
тангаригтал сахин.
Заримдаа гунигланаб тэрээнтэй
уулзадаг хадаа
Арайшье гэжэ табан жэлдэ нэгэ
дахин.

Энэ гүнзэгы удхатай, түрэл хизаартаа дураяа мэдүүлһэн шүлэгынь али бүхы талаһаа А. Бадаевай поэт сэдьхэлыень, поэзиин талаар мэргэжэл шадабариень харуулна гэжэ һанагдана. Иимэ шүлэгүүд шэнэ ном сооньг олон. Тэдэнь лэ поэдэй болбосоролой аттестат, болбосоролой шэнжэ мүн ха юм. Арадайнгаа урдахи харюусалгаяа (номынь дэмы «Харюусалга» гэжэ нэрлэгдээгүй бэшэ аал?) гүнзэгыгөөр мэдэржэ, шүлэгһөө шүлэгтэ урган ябаһан поэт тухай, тэрэнэй шэнэ ном тухай зарим тэды һанамжаяа иигээд түгэсхэжэрхихэдэ нүгэлгүй һэн.

Теэд... теэд тиигэхын аргагүй байна. Юуб гэхэдэ, А. Бадаевай шүлэгүүд нэгэ, манай һанахада, тон ехэ дутуутай аад, юундэшьеб тэрэнь усадхагданагүй, харин жэлһээ жэлдэ бүришье гүнзэгырнэ гэжэ һанамаар. Тэрэнь—хэтэрмэ олоор хэрэглэгдэһэн инверси. Инверсиһээ уламжалан, бүхы шүлэгүүдынь ородһоо мүр дахуулжа оршуулагдашаһан шэнги түхэл шэнжэтэй болошоно. «Илалта туйлажа Ильичһээ совет хүн һураа» гү, али «бухгалтер мэтээр бүридхэн, орошо, гарашыем нэгэтэ тэрэшни наһанайм баланс гаргаха» гэхэ мэтэ саг үргэлжэ дайралдадаг үгүүлэлнүүд жэнхэни хэлэндэмнай харшаар соностоно, юрэнхыдөө һайн шүлэгүүдэйнь шанар доошонь лэ татана. Энээн тухай А. Бадаев һайсар бодожо үзэхэ зэргэтэй. Мүнөө шүлэг бэшэжэ эхилжэ байһан олон тоото залуу үетэндэшье үзүүлхэ нүлөө тухайнь баһал бү мартая.

Үшөө нэгэ зүйл. Эрилтэ ехэтэйгээр шэлэжэ сорсолһон энэ ном соогоо «Тракторист басагантай тээ мэндэ», «Горхон», «Комсомолни», «Шэнэ жэлэй поэмэ» гэхэ мэтэ үдэрэй хэрэглэмжые хараадаа абажа бэшэгдэһэн зохёолнуудые оруулһаниинь харамтай. Гүнзэгы бодолгүй, юрэнхы удха найруулгатай эдэ шүлэгүүд номой хара толбо боложо харагдана. Удаадахи номуудаа бүри ехэ эрилтэтэйгээр сорсолхо хэрэгтэнь Буряадай номой хэблэлэй поэзиин талаар редакторнуудай өөһэдынгөө шиидхэхы һанамжа хэлэлсэдэг байгаа һаань, аша туһань арсашагүй бэлэй.

Үгынгөө эхиндэ поэт Алексей Бадаев хорин жэл соо оройдоо хоёрхон лэ ном түрэлхи хэлэн дээрээ хэблүүлээ гэжэ хэлээ бэлэйбди. Харин хорин муу номһоо хоёр һайн номой холо дээрыень мэдэхэ һэн тула, саашадаашье даамгайгаар, иимэл харюусалгатайгаар, гүнзэгы бодолтойгоор, уран һайханай урма бадаралтайгаар хүдэлхэ байһандань һэжэг бү түрэе.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

Советско-партийна һургуулиин һурагшад «Улаан-Оронго» колхоздо хүдэлжэ байна. Һуралсалайнгаа хажуугаар тэдэнэр колхозой ажалда эдэбхитэйгээр хабаадана. Мүнөө тэдэ һурагшад үбһэ хуряалгада туһална. Зураг дээрэ: советско-партийна һургуулиин һурагшад (зүүн гарһаа) П. Иванов, Д. Асеев, В. Марков гэгшэд үбһэ хуряалга дээрэ. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЭРДЭМЭЙ АЛТАН ҮРЭҺЭ ТАРААГША

Хонхо жэнтирбэ. Хоёрдохи классай һурагшад тоомтойхоноор һууриая эзэлнэд. Зинаида Николаевна үхибүүдээ анхаран хараха зуураа, нэгэ һууриин хооһон байһые обёорно.

«Валерий М. баһал ерэбэгүй гээшэ ха. Юундэ, ямар ушарһаа?» —иимэ бодолдо багша дахин абтажа, һанаагаа зобобошье, бэеэ барижа, хэшээлээ эхилнэ. Валерий хурса, һүбэлгэн хүбүүн юм. Һүүлэй үедэ ямар нэгэн ондоо юумэндэ тархяа эрьеһэн шэнги болонхой, хэшээлһээ гээгдэдэг. Үгышье һаа, һургуулидаа оройдоо ерэхэгүй, муугаар һурадаг болоо. Мүнөө хоёрдохи үдэрөө ерэбэгүй.

Хүбүүнэй эсэгэ ажал хэрэгээрээ ходо аяншалгада ябадаг, эхэнь баһал ажал хэжэ тухагүй байдаг. Хүбүүн заримдаа гансаарханаа гэртээ үлэшэдэг һэн.

Үдэшэлэн. Хүбүүнэй гэртэ ороод багшын мэндэшэлхэдэнь, гансаараа байһан эхэнь дурата дурагүй аман соогоо гүбэд гээд, буруу харан, хэжэ байһан юумэеэ үргэлжэлүүлнэ. «Үнеэхил хүбүүнэйм түлөө баһал шашаха гээ аабза» гэһэндэл, тэрэ хүлеэн байна хэбэртэй.

Зангаа хүбилаад байһыень багша ойлгоошогүй болоод, амар мэндыень, һуудал байдал тухайнь асуужа, хөөрэлдөөндэ татахые оролдоно.

—Валерий хаанаб, юундэ һаянай һургуулидаа ябахаяа болишооб?

Валерий һурахагүй, тиигэжэ гэртээ хөөрэлдөөбди,—гээд эхэнэр дүтэ халдахаабагүй.

Иимэ харюу абахадаа, зарим багшанарай гараад арилшахадань-шье хамаагүй байжа болоо. Харин Зинаида Николаевна тиимэ бэшэ. Үхибүүдэй хуби заяае илгаруулдаггүй, бүгэдыень өөрынгөө ами наһантай холбожо ябаһан багша иимэ ушарые орхихо аргагүй. Нэтэрүү оролдосотойгоор түрэлхидтэ, үхибүүдтэ өөһэдтэнь эрдэм һургаалай аша туһые ойлгуулха гэжэ һүни, үдэрые илгангүй оролдодог юм. Үхибүүдые һургуулида хабаадуулха һаналаар элдэб олон эмхи зургаануудай, гэр бүлэнүүдэй богоһо оло дахин алхажа, зориһоноо хүсэлдүүлдэг зантай.

Мүнөөшье Валерий хүбүүн һургуулидаа ябажа эхилээ, түрэлхидыньшье ехэхэн һургаал багшаһаа абажа, олон юумэ ойлгоһон.

Бидэнэр энэ хүнэй олон жэлдэ хэжэ ябаһан ута замай гансахан ушарые дурдабабди. Теэд хэды иимэ ушар тохёолдооб, хэды үхибүүд энэ багшын оролдолгоор эрдэм ухаанай амта таняаб!

Дүрбэн жэлдэ эхин һургуулида һуража гараһан үхибүүдынь жэл бүри дэгдэн ниидэһэн дальбараанууд шэнги дээдэ классуудта орожо, һуралсалаа үргэлжэлүүлхэ бүринь багшын нюдэн баярай ошоор гэрэлтэн байдаг.

Зинаида Николаевна мүнөө ажал хэрэгэйнгээ талаар эрхим багшанарай тоодо оронхой. 4 жэл удаагаар тэрэ нэгэ класстаа хоёрдохи жэлээ үлэдэггүй һурагшадтайгаар хүдэлнэ. Энэ хадаа хэлэхэдэ бараг аад, олон һүниин нойр таһалдуулһан байха.

Олон багшанар, илангаяа залуушуул, багшын орёо мэргэжэл тухай нэгэнтэ бэшэ үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөө шагнаһан байха. Түрэлхидшье олоороо хандадаг ажаһуудалай, ажал хэрэгэй асуудалнууд барагдаха бэшэ. Энэ ажалынь үндэрөөр тэмдэглэгдэжэ, Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тэрээндэ олгогдонхой. Мүнөө багшанарай байдалые улам һайжаруулха тухай парти, правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргажа байхадань энэ холын хүдөө нютаг—Армаг тосхоной багша иигэжэ мэдүүлнэ:

—Багшанарай ажалда нүхэр Н. С. Хрущевой иимэ ехэ сагналтэ үгөөд байхада ямар хүн сэдьхэлээ хүдэлгэхэгүйб даа. Үшөө һайнаар хүдэлхэ, бүхы эрдэм ухаагаа, мэргэжэл шадабаряа бүрин зорюулхамнай лаб. Эрдэм ухаанай алтан үрэһэ тарихаһаа ондоо ямар жаргал байхаб даа!

С. ТАБДАЕВ.

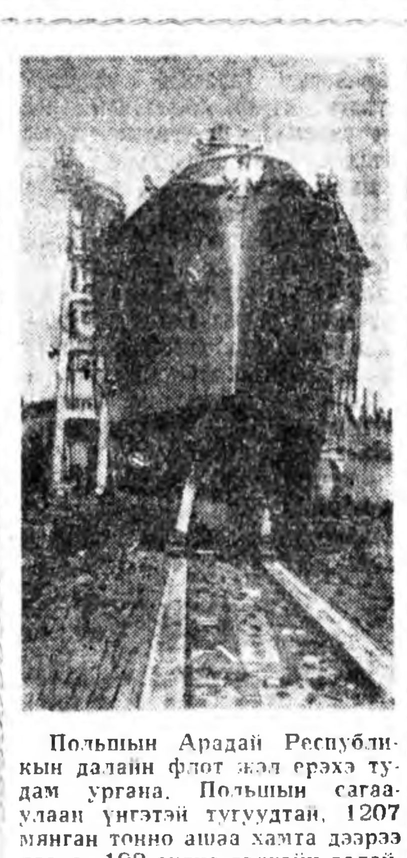

Польшын Арадай Республикын далайн флот жэл ерэхэ тудам ургана. Польшын сагаа-улаан үнгэтэй тугуудтай, 1207 мянган тонно ашаа хамта дээрээ даадаг 192 судно дэлхэйн далайнууд соогуур тамаржа ябадаг. Польшын мэдээжэ поэт Галчинскиин нэрэмжэтэ судно Щецинскэ судоверфьдэ үһанда табигдаа. Зураг дээрэ: «К. И. Галчинский» гэжэ судные үһанда табижа байна.

ЦАФ-ай—ТАСС-ай фото.

ГДР-эй «ХҮРИН АЛТАН»

ГДР июлиин 5-да нүүрһэшэдэй ... тэмдэглээ. Нүүрһэшэд өөһэдын... һайн үдэрые ажалдаа шэнэ ... алтануудые туйлажа угтаа. Борн... хүрин нүүрһэнэй райондо (Лейпцигэй округ) нээмэлээр нүүр... малтаха шэнэ газарай түрүүшын ... ээн ашаглалгада ороһон байна. ... бүлтадаа ашаглалгада оруулагдадаа, жэл бүри 5,3 миллион тонн хүрин нүүрһэ республикадаа үгэ... болохо юм. Мэргэжэлтэдэй тооһон ёһоор, шэнээр нүүрһэ аба... болоһон газарай нүүрһэнэй нөө... 50 шахуу жэл соо малтахада хүрэхэ байха.

Мүнөө Лейпцигскэ округ дотор хүрин нүүрһэнэй хэмгүй дээрэ бай... шэнэ талмайнууд ашаглалгада оруулагдажа байна. Тэдэнэй тоодо Эспенхайндахи комбинадай нээмэлээр малтагдадаг газарнууд оролсоно. Тэдэнэр дүтын жэлнүүд соо бүри ехэ хүсэтэй болгогдожо, жэл соогоо 20 миллион тонно хүрин нүүрһэ малтагдадаг болохо юм. Тиихэдээ Эспенхайнай нээмэлээр нүүрһэ абадаг газарнууд Европын дэбисхэр дээрэхи тиимэ газарнуудай эгээн ехэнүүдэй нэгэниинь болохо байна.

ГДР-тэхи хүрин нүүрһэнэй нөөсэнүүд мүнөө дээрээ 30 миллиард тонно тухайгаар багсаагдана. Эдэ нөөсэнүүдэй хахадһаа ехэнхинь үни удаанһаа хойшо нүүрһэнэй малтагдадаг Зенфтенберг городой (Котбусай округ) шадар байдаг. Нөөсэнүүдэй 40 процент тухайнь Галле-Лейпциг район дотор байха юм. Үнэтэ малтамалнууд болон түлишын нөөсэнүүдээр хомор байбашье, хүрин нүүрһэ абаха талаар ГДР хэдэн жэлэй турша соо дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлдэг болоо. Дэлхэй дээрэ абтадаг хүрин нүүрһэнэй гурбанай нэгэнһээ үлүүе энэ республика абадаг байха юм. Хүн бүхэндэ хүртэхэсын талаар жэл соо дунда зэргээр 15 тонно шахуу хүрин нүүрһэн орон дотор абтадаг байна.

ГДР-эй хүрин нүүрһэнэй промышленность мүнөөнэй техникээр һайса хангагданхай. Нүүрһэшэдэй мэдэлдэ томо томо агрегадууд болон ехэ хүсэтэй хүүргэнүүд—транспортёрнууд бии юм. Нээмэлээр нүүрһэ абаха шэнэ газарнуудые ашаглалгада оруулһанай, мүн мүнөө байгаашадые шэнэдхэн һайжаруулһанай ашаар дүтын 15 жэлэй турша соо республика дотороо жэл соо 360 миллион тонно хүрэтэр нүүрһэ абадаг болохоор хараалагдана.

Энэ түлишые орон дотороо «хүрин алтан» гэжэ нэрлэдэг зантай юм. Хүрин нүүрһэниинь томо электростанцинуудай түлишэ болодог, химиин үйлэдбэридэ олон юумэнүүдые бүтээхэдэнь анха түрүүшын түүхэй эд боложо үгэдэг гэхэ мэтэ. Оронойнь экономикодо «хүрин алтанай» ямар ехэ удха шанартай байһан тушаа иимэ мэдээнүүд элеэр харуулжа үгэнэ: бүхы абтадаг хүрин нүүрһэнэй 37 процентнь электрын хүсэ гаргалгада, 13 процентнь — промышленностиин бусад һалбаринуудай хэрэгсэлдэ гаргашалагдадаг, тиихэдэ үлэгшэ 50 процентнь хүрин нүүрһэнэй брикедүүд болгогдодог юм.

ГДР «хүрин алтаяа» хилын саана худалдадаг. Хүрин нүүрһэнэй хэблэгдэһэн брикедүүдые республика Баруун Германида, Баруун Берлиндэ, мүн баһа Европын 13 гүрэнүүдтэ, тэрэ тоодо Скандинавиин бүхы оронуудта, Голландида, Италида, Францида, Бельгидэ, Австрида болон Швейцарида абаашадаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ хилын саана худалдагдаһан хүрин нүүрһэнэй хэблэгдэһэн брикедүүд долоо миллион гаран тонно болоһон гү, али 1950 онойхитой сасуулбал, дүрбэ дахин шахуу ехээр дээшээ гараһан байна.

ГДР-тэхи хүрин нүүрһэнэй бүхы нөөсэнүүд хэдышье бага һаа, үшөө 50 жэл соо хүрэхэ гэжэ тооложо үзэгдэһэн байха юм. Тиимэ хадань түлишые үлэмжэ гамтайгаар хэрэглэдэг болохо, мүн энэнэй урдахида орходоо тэрэниие бүри һайн шанартай түлишын түүхэй эд болгодог болохо зорилго ороной арадай ажахын урда табигдана. Иимэ зорилго хүрин нүүрһэнэй промышленностиин хүгжэлтын шэглэлые бүри мүнөөһөө абан, олон ушарта тодорхойлдог болонхой. Лаухаммердэхи нүүрһэнэй дабирхайн заводто 1955 онһоо хойшо хүрин нүүрһэнэй хэблэгдэһэн брикедүүдһээ металлургическа кокс хэгдэдэг болоо. Бага калоритой хүрин нүүрһэнһээ металл хайлуулха кокс хэхэ технологи болон үйлэдбэрилгын хүдэлмэриие Билькенрот Раммлер хоёр немец эрдэмтэд зохёоһон. Энэ аргаар Лаухаммертэ жэл бүри миллион тонно хүрэтэр кокс гаргагдадаг болохо юм. «Шварце пулте» гэжэ хими-энергетикын комбинат гүйсэд ашаглалгада ороходоо жэл бүри 40 миллион тонно хүрин нүүрһэ буйлуулжа, 1,8 миллион тонно металлургическа кокс, 4,8 миллиард кубометр газ гаргадаг болохо байна.

К. САВВИН. (ТАСС).

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной июлиин 24.

ЯДЕРНА ЗЭБСЭГЖЭЛГЭ ТУХАЙ БАРУУН ГЕРМАНИИН МИЛИТАРИСТНУУДТАЙ ВАШИНГТОН ҮГЭСЭНЭ

Адмирал Н. М. ХАРЛАМОВТАЙ хөөрэлдөөн

(Түгэсхэл. Эхиниинь 3-дахи нюурта)

маниин ядерна флот байгуулха гэhэн Вашингтоной оролдолгын шалтагаанууд тушаа адмирал Н. М. Харламов тодорхойгоор тогтобо. Политическэ удхатайгаар энэ шиндхэбэриин гаргагдаhаниинь мэдээжэ. Нэгэдэхеэр, уласхоорондын оршон байдалда түгшүүрилэй hуладахаар болоhонтой дашарамдаhан НАТО-дохи зүришэлдөөнүүдтэ США haад хэхые оролдоно. Үшөө нэгэ шалтагаан гэхэдэ, ядерна зэбсэг тухай Бонитой хэгдэдэг хоёр талын хөөрэлдөөнэй ашаар США-гай хүтэлбэрилхы бүлэгүүд Баруун Германиие Европын түби дээрэхи добтолгын гол хүсэн болгохые hэдэнэ. Баруун Германиин зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ ядерна зэбсэг барюулаад, хэрэглүүлжэ hургаад байхадаа, Боннско удамаршадынь өөhэдтэйнь тад ондоо хэлээр — адли хүсэтэй хүнүүд шэнгеэр хөөрэлдэхыень Пентагоной хүтэлбэрилэгшэд түргөөр хараха байха.

Тиихэдэ «олон талын» хүсэнүүдые байгуулгатай холбоотой hэдэлгэнүүд Бонндошье бии юм. Тэрэнь юуб гэхэдэ, ядерна зэбсэгтэй болохо гэhэн хүсэл. Рейнскэ милитаристнууд атомна ракетэнүүдые абахын тула ямаршье алхам, ямаршье арга хэрэглэхээр бэлэн.

«Олон талын» ядерна зэбсэгүүдые байгуулга эб найрамдалай хэрэгтэ бодото аюул хүргэхэ байна. «Олон талын» ядерна флодые байгуулга хадаа бодото дээрээ атомна буу зэбсэгые үнэндөө тарааха, нэн түрүүн Баруун Германиин үhөө хяhаагаа абаха гэhэн хүнүүдэй гарта ядерна ракетэнүүдые барюулжа үгэхэ гэhэн удхатай болоно. Тиихэдэнь эдэ хүнүүд хадаа дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүнгүүдые дахин хаража үзэхөө нюудаггүй, Европын түби дээрэ гүрэнэй хилэнүүдые hэльбэн шэнэдхэхэ гэhэн Европодохи гансал хүсэн болонхой юм. Эгээл тиимэ дээрэhээнь Европын сэрэгэй зүб бодолтой ажал ябуулагшад «олон талын» ядерна хүсэнүүдые байгуулгада эсэргүүсэнэ, бидэнэр тэдэнэй hанал бодолые hайнаар ойлгонобди гээд нүхэр Харламов хэлэбэ.

Хэрбээ Баруун Германиин үhөө хяhаагаа абаха гэhэн ямар нэгэн хүн, дээрмэдэлгын кораблиие командалагша ракетэеэ табижархиха болоо гээшэ hаань, «олон талын» хүсэнүүдтэ хабаадагшадта ямар хойшолонтой байхаб гээд журналистнууд hонирхоно.

Нэгэ амитай энэ ээрхэг түримхэйшүүлдэ эгээл хүшэр хүндэ, эгээл аюултай байха болоно гээд нүхэр Харламов мэдүүлээ. Ядерна добтолгодо орохон орон гансал корабльнууд тээшэ харюугай сохилто үгэхэ юм гэжэ тэдэнэр бэеэ hамааруулха ёhогүй. Харюугай сохилто эдэ корабльнуудай баазануудта, «олон талын» ядерна хүсэнүүдтэ хабаададаг оронуудта үгтэхэ ушартай. Тиимэhээ энэ бодолгүй hүйдхэлые эхилhэн хүнүүд тэдэнтэй сүг хамта харюусаха болоно. Мүнөө үеын сэрэгэй техникэ түйлай ехэ хүсэтэй байhаниинь мэдээжэ. Хэрбээ НАТО-гой гэшүүд, нэн түрүүн американецууд ФРГ-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ ядерна буу зэбсэг барюулха ябадалтай холбоотой аюулые ушаруулхын урда тээ энээн тухай гурба дахин бодожо үзөө hаань, зүб байгаа гээд адмирал Харламов үргэлжэлүүлнэ. Холбоото Штадуудай харюусалгата бүлэг хүнүүдэй зүгhөө саг зуурын политическэ хараа бодолоо хүтэлбэри болгон, Баруун Германиие ядерна ракетэнүүдээр зэбсэгжүүлхые дан хүнгэхэнөөр зүбшөөлөө үгэжэ байhан тухайнь бодохо бүримни, энэ ябадалынь намла бүри ойлгосогүй болоно.

Мүнөө сагта, тэдээндэ аша үрэгүйгөөр дэлхэйн хүсэнүүдэй хубаарилдаад байhан сагта, «олон талын» ядерна флот гэдэгые байгуулха тухай аюултай түсэбынь эсэстээ хаана абаашаха ёhотойб гээд американецууд ойлгохо ёhотой гэжэ адмирал Н. М. Харламов үгынгөө түгэсхэлдэ мэдүүлбэ.

(ТАСС).

★

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда ехэхэн талмай дээрэ туршалгын али бүхы хүдэлмэри олоор хэгдэнэ. Эндэ хүдөө ажахын ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ талаар hайн hайн туршалгануудые тус ажахын, мүн хүдөө ажахын туршалгын станциин мэргэжэлтэд бэелүүлжэ байдаг.

3 гектар газарта хартаабхын сэсэгэй үрөөр таригдаhан хартаабха туршагдажа байна. Тэрэ туршалгань hайн үрэ дүн харуулба. Мүнөө үедэ сэсэгэй үрөөр таригдаhан хартаабха монсойжо эхилээ. Иигэжэ үндэр баян ургаса лаб абахаар эндэхид хүлеэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: туршалга хэдэг техник А. А. Панькова сэсэгэй үрөөр таригдаhан хартаабхын ургасые үзэжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

★ ★

ДҮШЭ ЮҺЭН ХОНОГТО ЖАРАН ЗҮЖЭГ

Манай Буряадай оперо, баледэй театрай коллектив Хабаровск городой ажалшадта 49 хоногой туршада байжа концерт, зүжэгүүдээ харуулба. Ленинэй орденто театрай коллектив июлиин 22-ой үдэшэ түгэсхэлэй ехэ концерт городой ажалшадта харуулhан байна. Алас Дурна зүгэй томо городуудай нэгэн болохо Хабаровскда айлшалжа ябаhан театрай артистнууд городой ажалшадта 60 удаа оперо болон балет наада харуулаа. Энээнhээ гадна, городой предприятинуудаар ябажа, концерт, зүжэгүүдээ харуулдаг байгаа. Жэшээнь, совет армиин округой байшанда «Хун шубуута нуур», «Ангар гоохон дүүхэй», «Жизель» гэhэн баледүүд харуулагдаа. Мүн телевиденеэр «Чио-чио сан» гэжэ оперо харуулагдажа, городой ажалшадые баясуулаа.

Хүндэшэ ажалшадта айлшалhан оперо, баледэй коллектив аян замаа саашань үргэлжэлүүлжэ, Комсомольск-на-Амуре городойхидто ошобо. Энээнэй удаа Благовещенскдэ хэдэн үдэрэй туршада наада табиха юм. Август hарын hүүл багаар Алас Дурна зүгэй гурбан томо городуудаар айлшалhан эдэнэрнай нютагаа бусажа ерэхэ байна.

Н. МАТОРИН.

ФУТБОЛ ХАБАРОВСКЫНХИД ТҮРҮҮЛҺЭЭР

СССР-эй футболистнуудай дунда түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн эхилhээр хоёр hараhаа дээшэ болошо байна. Манай зүриадахи зонын футболистнууд тус тустаа 17—17 уулзалга үнгэргэжэ, наадангайнгаа түрүүшын хахадые түгэсхэбэ. Мүрысөөнэй дүн хаража үзэхэдэ, бусад командануудай дундаhаа түрүү hуури булялдажа ябаhан Хабаровск, Омск, Ангарскын команданууд hүүлшынгээ уулзалгануудта баhал тэнсэжэ, нэжээд очко өөhэд өөhэдтөө бэшүүлхэ болоhон байгаа.

Ангарскын «Старт» командада айлшалhан Хабаровскын, Омскын «Иртыш» — Усть-Каменогорскын футболистнууд 90 минутын туршада наадахадаа, алишье командань тоо нээжэ шадангүй, тэнсэhэн байна. Тиигэжэ Хабаровск, Ангарск, Омскын командануud тус тустаа аб адлихан — хорин нэжээд очкотой болоо. Шүүhэн бүмбэгынгөө тоогоор Хабаровскын футболистнууд эдэнэйнгээ дунда түрүү hуури эзэлбэ. Хоёрдохи, гурбадахи hууринуудта Омск, Ангарскын футболистнууд гаранхай. Наадаанай эхиндэ түрүүлжэ ябаhан Прокопьевск городой залуу командынхид мүнөө дээрээ 20 очкотой болошо, дүрбэдэхи hуури эзэлбэ. Владивосток, Усть-Каменогорск городуудай команданууд тус тустаа 19 очкотой, 5—6-дахи hууринуудые эзэлнэ. Долоо юhэдэхи hууринуудта Томск, Барнаул, Комсомольск-на-Амуре городуудай футболистнууд гаранхай. Тиихэдэ энэ зонын дүрбэн команда 16—16-гаад очкотой болоhон байна. Оруулагдаhан бүмбэгэнүүдэйнгээ тоогоор Красноярскын «Локомотив» арбадахи hуури эзэлхэ болобо. Тэрэнэй удаадахи hууринуудые Улаан-Үдын, Благовещенскын, Семипалатинскын командануud эзэлнэ. Нүгөөдэ командануud сооhоо 15—15 очко абаhан Кемерово, Шэтэ, Рубцовскын футболистнууд 16—16-дахи hууринуудые эзэлнэ. Хабарhаа хойшо СССР-эй кубок абахын түлөө үнгэргэгдэhэн нааданда хабаадалсаhан Новосибирскын «Сибсельмаш» 16 наадаhаа 13 очкотой болобо. Манай республикын хүршэнэр — Эрхүүгэй «Ангара» команда долоон очкотой, мүрысөөнэй таблицын hүүлдэ шэргүүсэлдэжэ ябана. Комсомольск-на-Амуре, Красноярск, Новосибирск, Эрхүү городуудай командануудай hүүлшын наадаанай мэдээсэл үшөө абтаадүй.

Манай Улаан-Үдын — «Армеец» наадаанайнгаа хоёрдохи хахадай эхэнэй уулзалгые июлиин 24-дэ үнгэргэхэнь. Айлшаар манайда Томскын «Торпедо» ерэнхэй. Наадан үдэшын 7 часhаа эхилхэ.

Дайдынгаа дэлюундэ...

Үхибүүд аян замда гарахаяа дуттагашалдажа байдаг ааб даа. Тиимэhээ Хэрэнэй дунда hургуулиин географиин, түүхын багша нүхэр Г. М. Красовский жэл бүхэндэ олон үхибүүдые дахуулжа, хизаар ороноо шэнжэлдэг заншатай юм. Мүн энэшье жэлдэ энэ нүхэрнай 9—10 классуудай үхибүүдые ударидажа, Шумаагай аршаанууд хүрэтэр ошоhон байна.

Эршэ зориг ороhон, хүсэ шадал нэмэhэн залуу аяншалагшад арбан хоёрдохи үдэртөө гэртээ бусажа ерээ. Геннадий Месяцев, Владимир Адушеев, Диана Игнаева болон бусад hурагшад энэ аян замда ябаhандаа ехээр омогорхонги.

Комсомол арюухан соломнай
Холоёо зориhон юумэл даа.
Хатуухан зоригоо шангадхаад,
Хамтадаа hайханаар дуулаял
даа»...

гэдэг арадай дуун хүнэй ухаанда ороодхино. Иимэл ха юм даа манай залуу үетэн. Орон дайдаяа шэнжэлжэ ябадаг эдэ залуушуул удахагүй алта зөөриинь бэдэржэ олохо бээзэ.

Д. ЛЫГДЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометеобсерваториин мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, шиңг нойтон орохогүй. Баруун хойто зүгhөө hулаханаар hалхилха. Байгал шадарай аймагуудта 15—20, бусад газар нютагуудта 21—26, Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 12—14, үдэртөө 24—26 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Июлиин 25—26-най үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг байха, зарим газар нютагуудта бага зэргээр хура бороон орохо. Баруун хойто зүгhөө hулашагаар hалхилха. Һүниндөө 10—12, хойто аймагуудта үдэртөө 19—24, урда аймагуудта 22—27 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК. Гарлемдэ ажаhуудаг негр Ричард Моор өөрынгөө хүбүүнэй орон дээрэhээ алаhан үхэр хулганае корреспондентдэ харуулжа байна. АПН-эй фото.

Гарлемдэхи шуhата ушарhаа США-да ехэ сошордолго болоо

Президент Л. ДЖОНСОНОЙ мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН, июлиин 22. (ТАСС). Нью-Йоркдо Гарлемэй үйлсэнүүдтэ шуhата ушарай, алалсаанай болоhонhоо уламжалан Америкын Холбоото Штадуудта ехэ сошордолго болоо.

Нью-Йоркын үйлсэнүүдтэ болоhон тулалдаанууд болон гуримгүй ябадал тухай мэдээсэлнүүд бүхы оронине сошордуулба гээд президент Линдон Джонсон үсэгэлдэр мэдүүлээ. «Хуули гурим hэргээлгэдэнь» тэрэшэлэн «иимэ ябадалда хүргэhэн социальна муу эрхэ байдал зайсуулгадань» Нью-Йоркын мэртэ туhалхаар федеральна засагаархид бэлэн байна гээд президент хэлэhэн байна.

«Америкын эрхэтэд Джорджиин автомобильна замаар, Миссисипиин харгынуудаар гү, али Нью-Йоркын үйлсэнүүдээр ябаhанhаа дулдыдангүйгөөр ами наhаяа хамгаалха эрхэтэй гээд США-гай президентын тусхай мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ... Хүсэ хэрэглэлгэ, хуули бусын аяг аашанууд гаргагдаха ёhогүй, тэдэниие тэсэхэ аргагүй гэжэ элитээр мэдүүлхэ хэрэгтэй».

Нью-Йоркдо тулалдаанай болоходо федеральна хуулинууд эбдэгдэhэн байгаа гү гэжэ тодоруулхын тулада хүсэдөөр мүрдэлгэ хэхыень мүрдэлгын федеральна бюрогой директортэ даалгааб гэжэ Л. Джонсон соносхоо: Тиихэтэеэ хамта хуули гурим хангалгын түлөө гол харюусалые Нью-Йорк штадай губернатор, Нью-Йоркын нютагай засагаархид дааха байна гээд тэрэ тэмдэглээ.

ГДР-эй тала руу ороно

БЕРЛИН, июлиин 22. (ТАСС). Һүүлшын гурбан үдэрэй турша соо Баруун Германиин 127 эрхэтэн Баруун Германиhаа гаража, Германиин Демократическа Республикын тала руу ороо гээд АДН агентство мэдээсэнэ. Тэдэнэй 48 хүниинь 18-haa 25 хүрэтэр наhатай залуушуул юм. Энэ үе соо ГДР-эй тала руу ороhон мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдэй дунда металлистнууд, барилгашад болон горнягууд олон.

Советскэ ното хүсэд үндэhэ баримтатай

БОНН, июлиин 22. (ТАСС). НАТО-гой ядерна «олон талын» хүсэнүүдые байгуулгын аюултай хойшолондо анхарал хандуулhан ното Советскэ правительство ФРГ-гэй правительстводо эльгээhэн байгаа. Энэ ното хүсэд үндэhэ баримтатай гэжэ мүнөөдэр толилhон статья соогоо Гамбургда гарадаг түрүү үзэлтэй «Блингфюер» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Советскэ ното ФРГ-гэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаhан ябадал болохогүй гээд газетэ тэмдэглэнэ.

НАТО-гэй «олон талын» ядерна хүсэнүүдые байгуулгын гаргашынь 40 процентые бэедээ даажа абахадаа, мүн «зохихо харюусалга даалгаха» эрилтэ хэхэдээ, ФРГ-гэй правительство атомна зэбсэгтэй болохо талаар аюултай алхам хэнэ гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной июлиин 24.

Партизанууд добтолно

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 22. (ТАСС). Тыонг Тхиен провинцида Урда Вьетнамай патриодуудай томо хүсэнүүд правительственна сэрэгүүдэй батальониие мүнөөдэр hамна бута сохёо.

Энэ провинцида зургаан километр үргэнтэй газарта болоhон байлдаанай үедэ правительственна сэрэгүүдэй зүгhөө 200 гаран солдат алуулhан, шархатаhан, hураггүйгөөр үгы болоhон гү, али Урда Вьетнамай патриодуудаар плендэ абтаhан байна. Америкын нэгэ советник шархатаа.

Энэ хадаа Тыонг Тхиен провинцида болоhон гурбадахи томо байлдаан гээшэ. Эдэнэй үедэ Урда Вьетнамай патриодууд батальонhоо үлүү ехэ хүсэн болошо эмхидээд, правительственна сэрэгүүдтэ шанга сохилтонуудые хэнэ. Тус провинцида энэ оной апрельдэ правительственна сэрэгүүд 300 гаран хүнөө алуулhан, шархатуулhан байха юм.

Томо байлдаануудые хэхэ талаар Урда Вьетнамай партизануудай шэнэ тактика амжалтатайгаар ябуулга хэхэ арга тэдэндэ олгоно. Энээниинь Сайгоной правительственна тушаалтад мэдэрхэ баатай болоhон байха юм.

Конгодохи байдал

ПАРИЖ, июлиин 22. (ТАСС). Конгын республикын (Леопольдвиль) премьер-министр Моиз Чомбе Хойто Катанга провинцидахи восстани хэгшэдые дарахын тулада хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абажа байнхай. Тусхайлбал, энэ зорилгоор дотоодын хэрэгүүдэй, аюулгүйе сахиха албанай министерствэнүүдэй болон Конгын армиин түлөөлэгшэдhөө «национальна аюулгүй байдал сахиха комитет» байгуулагдаха юм.

Франс Пресс агентствын корреспондентын мэдээсэhэнэй ёhоор, национальна аюулгүй байдал сахиха комитет байгуулха тухай шиидхэбэри Чомбе гэгшын дэргэдэ июлиин 20-до болоhон зүблөөн дээрэ баталан абтаhан байгаа. Дотоодын хэрэгүүдэй министр Мунонго, аюулгүйе сахиха албанай начальник Нендака, Конгын армиин главна командалагша генерал Мобуту зүблөөндэ хабаадалсаа.

Мүнөө үедэ Хойто Катангын провинцида восстани хэгшэд амжалтатайгаар ябуулга хэжэ байнхай. Тэдэнэр тус провинциин захиргаанай түб болгошо Альбертвиль городые, Танганьика нуурай эрьедэхи Бодуэнвиль гэжэ промышленна томо городые эзэлээд, амжалтатайгаар добтолго хэжэ үргэлжэлhөөр. Восстани хэгшэдэй отрядуудай добтолгые сухарюулха гэжэ Леопольдвилиин сэрэгүүд урагшагүй hэдэлгэнүүдые хэнэ.

Онсо байдал болюулагдаба

АНКАРА, июлиин 22. (ТАСС). Анкарада болон Стамбулда онсо байдал болюулагдаа. Сэрэгэй hургуулиин начальник Талат Айдемир түрүүтэй бүлэг үгэсөөшэдэй Анкарада гүрэнэй урбалта хэхэ hэдэлгэ урагшагүйгөөр гаргаhанай hүүлээр. 14 hарын урда тээ онсо байдал соносхогдоhон юм.

Хоёрдохи шата эхилбэ

АЛЖИР, июлиин 22. (ТАСС). Партийна байгуулалтын талаар хэмжээ ябуулга бэелүүлгын хоёрдохи шата Алжирай республикада мүнөөдэр эхилээ. Нэгэдэхи шатын удхань ямар бэ гэхэдэ, Национально-сүлөөрэлгын фронт гэжэ партиин (ФНО) съездын болоhонhоо хойшо нютаг нютагуудта партиин гэшүүд болон кандидадууд бүридхэлдэ абтаhан байгаа.

Хоёрдохи шатын үедэ нютаг нютагуудтахи партийна организацинууд эмхидхэлэй талаар бүридүүлэгдэхэ: ячейкэнүүд, секторнүүдэй болон кассануудай (захиргаанай районуудай) парторганизацинууд байгуулагдаха юм.

ОАР-ай ажалай илалтанууд

КАИР, июлиин 22. (ТАСС). Национальна hайндэрөө ажалай амжалтануудые түйлажа угтаха гээшэ Египедтэ заншал болонхой. Мүнөө жэлдэ революциин 12-жэлэй ойн урдахануур республика дотор хэдэн шэнэ завод, фабрика, шахта болон руднигууд ашаглалгада үгтөө, 30 гаран хүдөө ажахын кооператив шэнээр байгуулагдаа.

Хоёр заводой — Советскэ Союзай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар Хелуан болон Каир шадар баригдаhан коксохимическэ болон дабтамал түмэр гаргадаг заводуудые ашаглалгада үгэлгэдэ зорюулагдаhан ехэ митинг болоо.

ОАР-та промышленность хүгжөөлгэдэнь ехэ туhаламжа үзүүлhэнэйнь түлөө Советскэ Союзда ОАР-ай премьерэй орлогшо Азиз Сидки митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, баясхалан хүргөө. Дабтамал түмэр таргадаг заводой директор Юсеф Саад Эд-Дин митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, совет мэргэжэлтэдые магтаhан байна. Манай совет ханинар араб хүдэлмэришэд болон инженернүүдтэй хамта хүдэлнэ. Тэдэнэй ажалай болон оролдолгын ашаар энэ hайхан заводые революциин 12 жэлэй ойн урда тээ ашаглалгада үгэжэ шадаабди гээд тэрэ хэлээ.

Хелуанда болоhон митинг араб болон совет арадуудай бата бэхи хани барисаатай байhыень харуулаа.

Урда Вьетнамай тосхондо хэhээгшэд — Нгуен Кханиин армиин солдадууд ерээ. Тэдэнэр дайралдаhан хүниие тамална. Энэ зураг Англиин «Дейли мейл» газетэдэ толилогдоhон байгаа. Эхэнэрые солдадуудай барихадань, бишыхан хүбүүн эхэеэ хамгаалжа байна. Эхынь зобоохо, туляаха, алажашье болохо гэжэ энэ хүбүүн мэдэнэ бэшуу.

ТАСС-ай фотохронико.

Даниин хэблэл гол анхаралаа хандуулна

КОПЕНГАГЕН, июлиин 22. (ТАСС). Польшын Арадай Республикада Советскэ правительствые толгойлогшо Н. С. Хрущевой аяншалжа байhан тухай мэдээсэлые Даниин ниислэлэй бүхы газетэнүүд мүнөөдэр эли газарнуудта толилоо.

Варшавада Н. С. Хрущевой хэлэhэн үгын удхые, «Ланд ог Фольк» газетэ толилоо. Тиихэдээ социалис оронуудай нэгэдэлые hуларуулхын тулада империалистнууд али бүхы арга хэрэглэхые эрмэлзэнэ, социалис оронуудай нэгэдэлые бэхижүүлхэ шухала гэжэ Хрущевой хэлэhые тусгаар илгаруулжа газетэ толилhон байна.

1958 онойнгоо хэмжээндэ

ЛОНДОН, июлиин 22. (ТАСС). Англиин экономико яhала hайн гэhэн хэбэртэйгээр консерваторнуудай правительствын мэдүүлгэнүүдые хэдэг болобошье, промышленность энэ жэлдэ хуушан хэм соогоо үлэhэн байна. Түбэй статистическэ управлениин толилhон мэдээнүүд юу харуулнаб гэхэдэ, промышленна үйлэдбэриин хэмжээн таба hарын туршада 1958 онойнгоо хэмдэ үлэhэн байна. Эдэ тоонууд машина бүтээлгын, ашагта малтамалнуудай, барилгын, газай промышленностиин болон бусад hалбаринуудай байдалые элеэр харуулжа үгэнэ.

У Танай хандалгада Турциин премьер-министрэй харюу

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 23. (ТАСС). ООН-ой генеральна секретарь У Танай июлиин 16-най хандалгада Турциин премьер-министр Иненю гэгшын үгэhэн харюуе Турциhаа ООН-ой дэргэдэ байдаг, саг үргэлжын түлөөлэгшэ дамжуулhан байна.

Кипрэй асуудалаар 1964 оной мартын 4-дэ Аюулгүйн Соведэй гаргаhан резолюциие Турци хүсэдөөр дүүргэлтэ болгоно гэжэ Турциин премьер-министрэй харюу соо баталан хэлэгдэнэ. Тохёолдоhон шахардуу шанга байдалай түлөө грегүүд-киприодуудай ударидагша, Грециин правительство бүрин харюусаха байна гээд Иненю хэлэhэн байна.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61 корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00173. Зак. № 711.